

بسته پیشنهادی

آب، کشاورزی و منابع طبیعی

پیش نویس اولیه

(جهت اظهار نظر)

کار گروه تخصصی شماره ۶
دی ماه ۱۳۸۲

کشاورزی و منابع طبیعی

در بند نهم اصل چهل و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر افزایش تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی تا تحقق خودکفایی کشور در تامین نیازهای عمومی تاکید گردیده و در اصول ۴۵، ۴۸ و ۵۰ نیز بر حفاظت، نگهداری و بهره‌برداری بهینه از منابع طبیعی، جنگل‌ها و مراتع تاکید شده است. همچنین براساس ماده یک آئین‌نامه اجرایی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی نحوه واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوبه ۱۳۵۹/۲/۳۱ شورای انقلاب، کشاورزی عبارت است از بهره‌برداری از آب و زمین به منظور تولید محصولات حیوانی و گیاهی (از قبیل: زراعت، باغداری، درخت‌کاری مثمر و غیرمثمر، جنگل‌داری، دامداری، پرورش طیور، زنبورعسل و آبیان).

در حال حاضر بخش کشاورزی و منابع طبیعی به دلیل داشتن نقش حیاتی در تامین غذای مورد نیاز کشور و تحقق امنیت غذایی یکی از مهمترین بخش‌های اقتصاد کشور محسوب می‌شود. این بخش به لحاظ توانمندی‌های قابل توجه در منابع و عوامل تولید از جمله اراضی مستعد کشاورزی، اقلیم‌های متنوع آب و هوایی، منابع طبیعی تجدیدشونده شامل جنگل‌ها و مراتع و ذخایر غنی ژنتیکی توانسته است جایگاه مناسبی در اقتصاد کشور کسب نموده و نقش موثری در تشکیل تولید ناخالص داخلی، افزایش صادرات غیرنفتی و اشتغال نیروی کار کشور ایفا نماید.

۲- بررسی تحولات گذشته (۸۶-۱۳۷۹)

۲-۱- شاخص‌های کلان

براساس آمار منتشره بانک مرکزی ارزش افزوده بخش کشاورزی در سال ۱۳۸۶ در حد ۶۶۲۳۵ میلیارد ریال به قیمت‌های ثابت ۱۳۷۶ بوده است. سهم این بخش از تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۸۶ برابر ۱۳/۹ درصد بوده است.

در برنامه چهارم توسعه نرخ رشد ارزش افزوده بخش کشاورزی ۶/۵ درصد پیش‌بینی شده است. طبق مستندات بانک مرکزی متوسط نرخ رشد سالانه بخش در سه سال اول برنامه حدود ۶/۷ درصد اعلام گردیده است.

آخرین آمار رسمی موجود در زمینه میزان سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی مربوط به سال ۱۳۸۲ بوده و میزان آن برابر ۵۷۳۶ میلیارد ریال به قیمت‌های ثابت ۱۳۷۶ است که نسبت به سال قبل ۲/۸ درصد کاهش نشان می‌دهد. از کل سرمایه‌گذاری صورت گرفته در این بخش در حدود ۸۵/۵ درصد مربوط به ساختمان و مابقی سرمایه‌گذاری در ماشین‌آلات بوده است. همچنین سهم بخش کشاورزی از تشکیل سرمایه ثابت ناخالص داخلی در سال مزبور برابر ۴/۲ درصد بوده است.

براساس برآوردهای انجام شده توسط دفتر برنامه‌ریزی و مدیریت اقتصاد کلان و نتایج سرشماری عمومی سال ۱۳۸۵، تعداد شاغلین بخش کشاورزی با رشد حدود ۱/۷ درصد به ۳۶۸۷ هزار نفر در سال ۱۳۸۵ رسید که این میزان رشد کمتر از هدف تعیین شده در برنامه چهارم توسعه (رشد ۱/۹ درصد) است. البته با توجه به این امر، رشد بهره‌وری نیروی کار بخش کشاورزی تنها در حدود ۶۶/۶ درصد میزان پیش‌بینی شده، تحقق یافته و به ۳ درصد رسیده است. سهم شاغلین بخش کشاورزی از کل نیروی کار شاغل در سال مذکور برابر ۲۲ درصد است که در مقایسه با سال قبل تغییر محسوسی نشان نمی‌دهد.

براساس نتایج حاصل از آمار مقدماتی گمرک جمهوری اسلامی ایران در دوازده ماهه ۱۳۸۵، مقدار

۱۵۲۹/۲ هزار تن انواع کالاهای کشاورزی به ارزش ۲۰۶۹/۸ میلیون دلار صادر گردید که در مقایسه با

مدت مشابه سال قبل از نظر وزنی ۴۳/۸ و از نظر ارزشی نیز ۲۵/۴ درصد افزایش نشان می‌دهد. این میزان در مقایسه با اهداف مصوب برنامه چهارم توسعه مبنی بر صادرات ۱۵۱۶ میلیون دلار کالاهای کشاورزی در ۱۳۸۵ عملکرد بالاتری را نشان می‌دهد که حمایت از تولید کالاهای صادراتی به همراه پرداخت جوایز و یارانه‌های صادراتی و تسهیل شرایط صدور کالاها نقش مهمی در این خصوص داشته است. متوسط قیمت صادرات هر تن کالای کشاورزی در دوازده ماهه ۱۳۸۴ برابر ۱۵۵۷/۳ دلار بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل حدود ۱۲/۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. سهم وزنی و ارزشی بخش کشاورزی از کل صادرات غیرنفتی کشور در مدت مورد بررسی به ترتیب برابر ۵/۲ درصد و ۱۷/۹ درصد است که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر وزنی ۰/۵ و از نظر ارزشی ۱/۴ کاهش نشان می‌دهد. اقلام عمده صادراتی بخش کشاورزی به ترتیب شامل: «پسته و مغز پسته» با ۸۲۳/۴ میلیون دلار، «کشمش و انواع آن» با ۱۰۸/۴ میلیون دلار، «زعفران» با ۹۶/۷ میلیون دلار و فرآورده‌های خام دامی و شیلاتی با ۱۸۴/۶ میلیون دلار می‌باشد.

۲-۲- جنگل‌ها و مراتع و حوزه‌های آبخیز:

براساس آخرین آمار منتشره مساحت جنگل‌های کشور حدود ۱۴/۲ میلیون هکتار و اراضی تحت پوشش بیشه‌زارها و درختچه‌ها در حدود ۲/۵ میلیون هکتار می‌باشد. مساحت مراتع کشور در حدود ۸۶ میلیون هکتار و اراضی بیابانی بالغ بر ۳۲ میلیون هکتار برآورد گردیده است.

در مجموع حدود ۱۳۶ میلیون هکتار از اراضی کشور تحت مدیریت منابع طبیعی و آبخیزداری حوزه‌های آبخیز قرار دارد از این مقدار حدود ۹۱ میلیون هکتار سیل‌خیز می‌باشد. متوسط فرسایش خاک (آبی و بادی) در سطح ۱۲۵ میلیون هکتار از مساحت کشور حدود ۲۵-۳۰ تن در هکتار در سال (این رقم ۳ الی ۴ برابر متوسط آسیا و ۵ الی ۶ برابر متوسط جهانی می‌باشد) و رسوب‌گذاری در حوزه سدهای ایران حدود ۱۰ تن در هکتار در سال می‌باشد در حالی که میزان این شاخص در جهان کمتر از ۲ تن در هکتار

در سال می‌باشد. سیر قهقرایی جنگل‌ها و مراتع کشور ادامه دارد و بیابان‌زایی و فرسایش خاک نیز روند صعودی داشته به نحوی که کشور ایران از لحاظ فرسایش خاک رتبه اول جهان را دارد. به دلیل اهمیت منابع طبیعی در چندین ماده از قانون برنامه چهارم توسعه، اهداف معینی برای منابع طبیعی تصریح گردیده است.

در بند (ج) ماده ۶۸ قاغنون برنامه اتمام عملیات ممیزی و تفکیک منابع ملی و دولتی از مستثنیات و اشخاص برای دولت تکلیف گردید. براساس برنامه تنظیمی در سه سال اول برنامه حدود ۲۵ میلیون هکتار به عنوان هدف تعیین گردید که عملکرد برناه در سه سال اول در حدود ۲۳/۵ میلیون هکتار معادل ۹۴ درصد هدف برنامه محقق گردید.

ماده ۶۹ قانون برنامه چهارم در چند بند معین به مباحث منابع طبیعی اختصاص یافته که عملکرد این ماده اختصاراً به شرح جدول زیر می‌باشد:

عنوان هدف	واحد	هدف سه سال اول برنامه	عملکرد سه سال اول برنامه	درصد تحقق
خروج دام از جنگل	هزار واحد دامی	۱۴۰۰	۲۰۵	۱۵
ساماندهی جنگل‌نشینان شمال	خانوار	۴۲۳۵	۸۷۰	۲۰
آبخیزداری	هزار هکتار	۵۲۷۱	۳۶۳۱	۶۹
زراعت چوب	هزار هکتار	۵۳	۴۱	۷۷
جنگل کاری و توسعه فضای سبز	هزار هکتار	۲۷۹	۱۴۱	۵۱
بیابان‌زدایی	هزار هکتار	۹۰۰	۱۶۰	۱۸
پوشش کامل حفاظتی جنگلها	درصد	۷	۴	۵۷

- عدم تحقق اعتبارات پیش‌بینی شده در برنامه از جمله مهمترین دلایل عدم تحقق کامل اهداف زیربخش منابع طبیعی در برنامه چهارم توسعه می‌باشد به نحوی که پیش‌بینی منابع مالی تخصیصی براساس موافقتنامه معادل ۳۳ درصد منابع پیش‌بینی شده در سند برنامه بوده است.

۳-۲- آب و خاک :

بررسی رویکرد برنامه‌های گذشته به موضوع آب بیانگر این است که طی برنامه‌های اول تا سوم توسعه جمهوری اسلامی ایران توجه به آب با محوریت عرضه این ماده حیاتی مطرح بوده و در طول اجرای این برنامه‌ها نیز سرمایه‌گذاریهای مناسب جهت حفظ و کنترل منابع آبی کشور صورت گرفته است. در قانون برنامه چهارم توسعه با توجه به اقدامات گذشته، محوریت توامان عرضه و تقاضای آب در ماده ۱۷ درج گردید. بدین منظور در طول اجرای برنامه سعی و تلاش زیادی جهت عملیاتی نمودن آن صورت گرفته که از جمله آنها تهیه و تصویب آئین‌نامه‌های اجرایی خصوصاً آئین‌نامه اجرایی ماده ۱۱ قانون تشکیل وزارت جهادکشاورزی است. سیاست‌ها و اصولی که در تدوین این آئین‌نامه مورد توجه بوده ناشی از پیگیری اهداف "افزایش بهره‌وری و حفاظت کمی و کیفی منابع آب، جهت گیری مدیریت آب کشور براساس مدیریت تقاضا در حوضه‌های آبریز کشور، با ساز و کار مشارکت بهره‌برداران و تحویل حجمی آب بر اساس سند ملی الگویی مصرف بهینه آب کشاورزی، تعادل در سرمایه‌گذاری و هم‌زمانی اجرای طرح‌های آب و خاک و آبخیزداری و توجه به چرخه کامل آب در برنامه‌ریزی‌ها از آبخیز تا جالیز می باشد."

براساس آمار و اطلاعات منتشره، از کل اراضی ۱۶۴ میلیون هکتاری کشور، در حال حاضر ۱۸/۸ میلیون هکتار در چرخه تولید محصولات کشاورزی قرار دارد. از این مقدار حدود ۸ میلیون هکتار به صورت آبی و حدود ۶/۳ میلیون هکتار به صورت دیم و بقیه به صورت آیش آبی و دیم مورد بهره‌برداری قرار دارند. در ارتباط با منابع آب نیز از حدود ۹۳ میلیارد مترمکعب منابع آب مصرفی کشور حدود ۸۶ میلیارد مترمکعب به حساب مصارف کشاورزی منظور می‌گردد.

طی سال‌های ۸۶-۱۳۷۹ در مجموع حدود ۱۱۷ هزار هکتار شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی، ۵۱۳ هزار هکتار کانال‌های عمومی آبیاری، ۲۵۰ هزار هکتار پوشش انهار سنتی، ۴۶۶ هزار هکتار تجهیز و نوسازی اراضی، ۲۵۸ هزار هکتار آبیاری تحت فشار و بالغ بر ۲/۳ میلیارد مترمکعب آب از طریق طرح‌های کوچک تامین آب و مرمت قنوات در کشور انجام شده است.

طبق آمار رسمی بالغ بر ۲۵ درصد از اراضی کشور، با شوری خاک مواجه می باشند که از این مقدار حدود ۶۰۰ هزار میلیون هکتار جزو اراضی زهدار زیر شبکه های آبیاری و زهکشی می باشد. با بهسازی و اصلاح و زهکشی از آنها علاوه بر بهره برداری از سرمایه گذاری های هنگفت بعمل آمده فرایند تخریبی در این اراضی متوقف می گردد. علاوه بر موارد فوق، اقداماتی نظیر پایش خاک های کشاورزی و تهیه نقشه های با مقیاس ۱:۲۵۰۰۰ گامهای اساسی در راستای ساماندهی خاکهای کشاورزی کشور تلقی می گردد.

در بند الف ماده ۱۸ قانون برنامه چهارم توسعه مقرر گردیده که به منظور اجرای عملیات زیربنائی آب و خاک و توسعه شبکه های آبیاری در دو میلیون هکتار از اراضی کشاورزی دارای آب تامین شده سرمایه گذاری لازم صورت پذیرد. اقدامات انجام شده در راستای هدف فوق در سالهای ۸۶-۸۴ به شرح ذیل می باشد:

از دو میلیون هکتار فوق در طول دوره ۳ ساله ۸۶۰ هزار هکتار هدف عملیات آب و خاک شامل تجهیز و نوسازی اراضی سنتی و مدرن، شبکه های آبیاری و زهکشی و احداث کانالهای آبیاری، توسعه آبیاری تحت فشار بوده که مجموعاً ۶۵۳ هزار هکتار به شرح جدول زیر محقق گردیده است: (به دلیل هم پوشانی عملیات آب و خاک رقم هدف تحقق از سر جمع ارائه شده بیشتر می باشد در ارتباط با عملیات توسعه و بهبود منابع کوچک تأمین آب بمیزان تحقق ۲۱۸ درصد بوده که قابل توجه می باشد)

عملکرد ۳ سال اول برنامه چهارم توسعه عملیات آب و خاک ۸۶-۸۴

عنوان عملیات	واحد	هدف	عملکرد	درصد تحقق
عملیات تجهیز و نوسازی اراضی سنتی و مدرن	هزار هکتار	۵۰۰	۱۷۲/۵۳	۳۴/۵
شبکه های آبیاری و زهکشی و کانالهای عمومی آبیاری	هزار هکتار	۷۵۰	۲۳۵/۴	۳۲
توسعه سیستمهای آبیاری تحت فشار	هزار هکتار	۵۸۰	۲۱۴/۳	۳۷
عملیات توسعه و بهبود منابع کوچک تأمین آب	میلیون مترمکعب	۴۳۰	۹۳۹	۲۱۸

از مهمترین عوامل محقق کم اهداف برنامه در طول این سه سال (۸۶-۸۴) علاوه بر تخصیص اندک اعتبارات (معادل ۲۱/۳ درصد کل اعتبار موردنیاز می‌توان به مسائل و محدودیتهای از قبیل: عدم تحویل آب براساس الگوی مصرف بهینه بخشهای مختلف به بهره‌برداران، عدم تعادل بین تغذیه و برداشت سفره‌های آب زیرزمینی در دشتهای با تراز منفی، عدم استقرار نظامهای بهره‌برداری مناسب، عدم صدور اسناد مقابله‌داران، عدم تعادل در سرمایه‌گذاری و همزمانی اجرای اقدامات سازه‌ای و غیره‌سازه‌ای طرحهای آبخیزداری و طرحهای آب و خاک، یک جانبه بودن قانون توزیع عادلانه آب (به نفع طرف عرضه)، زهدار شدن اراضی کشاورزی، تخریب و آلودگی منابع آب و خاک و توجه کمتر به روشهای ترویجی و بهبود روشهای آبیاری اشاره نمود.

۴-۲- زراعت :

محصولات زراعی بیشتر محصولاتی استراتژیک محسوب می‌شوند . با توجه به اهمیت محصولات زراعی در تامین مواد غذایی و مواد اولیه (خام) ، استفاده بهینه از امکانات و توانائیهای موجود در بخش کشاورزی جهت بستر سازی و زمینه های افزایش تولید در راستای خودکفائی آنها مورد نظر تصمیم گیران و برنامه ریزان بخش کشاورزی بوده است.

بررسی وضعیت سطح کشت محصولات زراعی طی سالهای ۸۶-۱۳۷۹ حاکی از متوسط رشد سالیانه ۳/۹ درصدی می باشد به طوری که سطح کشت کل محصولات زراعی از ۱۰۲۶۸ هزار هکتار در سال ۱۳۷۹ به ۱۳۳۸۸ هزار هکتار در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است . طی همین دوره سطح زیرکشت محصولات زراعی آبی از ۵۵۴۱ هزار هکتار در سال ۱۳۷۹ به ۶۷۱۰ هزار هکتار در سال ۱۳۸۶ و سطح زیر کشت محصولات زراعی دیم از ۴۷۲۷ هزار هکتار در سال ۱۳۷۹ به ۶۶۷۸ هزار هکتار در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است که به ترتیب بیانگر متوسط نرخ رشد سالیانه ۲/۸ و ۵/۱ درصد می باشد.

تولید محصولات زراعی طی دوره ۸۶-۱۳۷۹ از ۴۴/۷ میلیون تن در سال ۱۳۷۹ به ۷۳/۴ میلیون تن در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است که نشاندهنده متوسط نرخ رشد سالیانه ۷/۳ درصد می باشد. طی این دوره تولید محصولات زراعی آبی از ۴۰ میلیون تن و محصولات زراعی دیم از ۴/۷ میلیون تن در سال ۱۳۷۹ به ترتیب به ۶۵ و ۸/۴ میلیون تن رسیده است که بیانگر متوسط نرخ رشد سالیانه ۷/۲ درصد برای محصولات زراعی آبی و ۸/۴ درصد برای محصولات زراعی دیم می باشد.

در اجرای بند " د " ماده ۱۰۹ قانون برنامه سوم توسعه مبنی بر افزایش تولید ذرت و سویا به منظور کاهش وابستگی به علوفه وارداتی و روغن نباتی، میزان تولید نباتات علوفه ای از ۱۰۲۷۶ هزار تن در سال ۱۳۷۹ به ۱۸۳۳۲ هزار تن در سال ۱۳۸۶ با متوسط نرخ رشد سالیانه ۸/۶ درصد افزایش یافته است. در همین ارتباط میزان تولید ذرت دانه ای از ۱۱۲۰ هزار تن در سال ۱۳۷۹ به ۲۳۶۱ هزار تن در سال ۱۳۸۶ با متوسط نرخ رشد سالیانه ۱۱/۳ درصد افزایش و تولید سویا از ۱۰۰ هزار تن در سال ۱۳۷۹ به ۱۷۹ هزار تن در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است که نشانگر متوسط نرخ رشد سالیانه ۸/۷ درصد می باشد.

بررسی تولید محصولات اساسی در سال ۱۳۸۶ نشان می دهد که اهداف مورد نظر در مورد گندم، ذرت دانه ای، دانه های روغنی و علوفه در حد مقادیر پیش بینی شده در برنامه و حتی بالاتر از اهداف برنامه تحقق یافته است به نحوی که تولید این محصولات در سال مذکور به ترتیب ۱۵۸۸۷ ، ۲۳۶۱ ، ۶۲۸ و ۱۵۲۲۸ هزار تن بالغ گردیده است. لیکن در مورد محصولات شلتوک، چغندر قند و نیشکر به ترتیب با تولید ۲۴۴۹ ، ۵۴۰۷ و ۵۳۱۵ هزار تن اهداف برنامه به ترتیب در حد ۷۵ درصد، ۸۲ درصد و ۶۶ درصد محقق گردیده است. مجموع تولید محصولات زراعی در سال ۱۳۸۶ نیز معادل ۷۳/۴ میلیون تن بوده است که هدف برنامه

تولید برای این سال به طور کامل محقق گردیده است.

۵-۲- باغبانی :

ظرفیت‌های موجود در زیربخش باغبانی از جمله: مزیت نسبی، صادرات، اشتغالزایی، بازدهی اقتصادی بالا، سازگاری با ملاحظات زیست محیطی و توسعه پایدار از ویژگی‌های بارز این زیربخش است. حدود ۲۵ درصد ارزش افزوده، ۳۰ درصد اشتغال و ۸۰ درصد صادرات بخش کشاورزی مربوط به زیربخش باغبانی است.

در حال حاضر کشور ایران از حیث تولید پسته، زعفران و انار در جهان دارای مقام اول می‌باشد و هشتمین کشور تولیدکننده محصولات باغی جهان و مقام اول تولید محصولات باغی در خاورمیانه و شمال افریقا می‌باشد. همچنین از آنجا که باغات جدید در اراضی حاشیه‌ای درجه ۳ و ۴ یا در سطح شیب‌دار و سنگلاخ احداث می‌گردند، لذا توسعه باغات در این اراضی ضمن تثبیت خاک موجب افزایش پوشش گیاهی و حفظ منابع پایه و توسعه پایدار می‌گردد.

سطح کشت باغات کشور در سال ۱۳۸۶ معادل ۲۷۳۲ هزار هکتار و تولید محصولات باغی در سال مذکور در حد ۱۶۴۹۰ هزار تن بوده است. تولید سیب و میوه‌جات دانه‌دار، پسته، مرکبات، زیتون، خرما و انگور در سال ۱۳۸۶ به ترتیب در حد: ۳۱۱۶، ۳۱۵، ۴۵۰۰، ۹۶، ۱۱۲۹ و ۳۱۰۶ هزار تن بوده است.

در بند "ط" ماده ۱۸ قانون برنامه چهارم توسعه موضوع "نوسازی باغات موجود و توسعه باغات با اولویت در اراضی شیب‌دار و مستعد به میزان یک میلیون هکتار باتامین منابع ارزان قیمت و در راستای توسعه صادرات" به عنوان یکی از اهداف بخش تصریح گردیده است.

در سه سال اول برنامه چهارم (۸۶-۱۳۸۴) حدود ۲۳۶ هزار هکتار از هدف مذکور به عنوان

هدف پیش‌بینی گردیده بود که در عمل حدود ۷۴ هزار هکتار معادل ۳۲ درصد هدف برنامه محقق گردیده است. ناکافی بودن اعتبارات تخصیص یافته به این امر از مهمترین دلایل عدم تحقق هدف فوق می باشد.

اعتبارپیش‌بینی شده برای هدف فوق در برنامه حدود ۹۳۲ میلیارد ریال بوده است که رقم تخصیص یافته در حد ۲۶۲ میلیارد ریال، معادل ۲۸ درصد پیش‌بینی بوده است.

۶-۲- دام و طیور :

زیربخش دام و طیور ضمن تامین بخش مهمی از پروتئین غذایی مورد نیاز آحاد جامعه، از طریق ایجاد ارزش افزوده و تامین اشتغال نیروی کار در جوامع روستایی و شهری و جلب سرمایه‌های بخش خصوصی، نقش مهمی در اقتصاد کشور ایفا می‌نماید.

پروتئین حیوانی با ارزش تغذیه‌ای بالا و ریزمغذی‌های مهم مانند آهن، ویتامین‌های ضروری و کلسیم نقش مهمی در سلامت و بهداشت جامعه دارد. لذا افزایش مصرف سرانه فرآورده‌های دامی و رسیدن به استانداردهای تغذیه‌ای مطلوب همواره جزو اهداف توسعه ملی بوده است.

فرآورده‌های دامی حدود ۳۵ درصد از ارزش افزوده بخش کشاورزی را تشکیل می‌دهد. طی سالهای برنامه سوم و چهارم زیربخش دام و طیور با اتخاذ سیاستهای حمایتی و فنی مناسب از جمله پرداخت تسهیلات بانکی کم بهره ساماندهی دامداری‌های روستایی با انجام پروژه‌های بهبود مدیریت و اصلاح نژاد دام و بهبود تغذیه دام و همچنین توسعه صنایع تبدیلی و بیمه همگانی طیور به منظور ایجاد اطمینان برای تولیدکنندگان توانسته است زیرساخت‌های مورد نیاز برای افزایش تولید را مهیا نماید.

در راستای اجرای بند «و» ماده ۱۸ برنامه چهارم، تولید محصولات پروتئینی دامی و شیلاتی از سرانه ۲۲ گرم در روز در سال ۸۳ به سرانه ۲۸/۸ گرم در روز در سال ۸۶ افزایش یافته است. که این میزان ۲۴/۹۵ گرم تولیدات دامی و ۳/۸۵ گرم تولیدات شیلاتی بوده است.

با افزایش واحدهای صنعتی در چند دهه اخیر و افزایش نیروی انسانی متخصص و آموزش بهره‌برداران و ترویج روش‌های نوین دامپروری، تولیدات دام و طیور در سال‌های اخیر از افزایش قابل توجهی برخوردار بوده است. در سال ۱۳۸۶ تولید شیر در حد ۸۳۱۲ هزارتن، تولید گوشت قرمز ۸۶۶ هزار تن، تولید گوشت مرغ ۱۴۶۸ هزارتن و تخم مرغ به ۷۰۳ هزار تن رسیده است.

۷-۲- شیلات :

توسعه شیلات از ضروریات مغفول مانده‌ای است که در برنامه‌های قبلی توسعه توجه لازم به آن معمول نگردیده است. همانگونه که ملاحظه می‌شود طی برنامه‌های قبل، تامین گوشت سفید سبد مصرفی خانوارها عمدتاً از طریق تامین گوشت مرغ صورت پذیرفته است. در حالی که از نظر مزایای تغذیه‌ای، هزینه تولید و وابستگی ارزی کمتر، امتیازات ویژه‌ای در صید و پرورش آبزیان وجود دارد.

از اهداف عمده شیلات در برنامه چهارم توسعه افزایش سهم سرانه ۲ گرم پروتئین در روز در پایان برنامه بوده است به نحوی که از ۲/۵۵ گرم به ۴/۵۵ گرم ارتقاء یابد .

تا پایان سال ۱۳۸۶ کلیه اهداف پیش بینی شده برای شیلات به صورت کامل محقق گردیده است. مجموع صید و پرورش ماهی در سال ۱۳۸۶ حدود ۵۶۲ هزار تن بوده است که از این رقم معادل ۳۶۸ هزار تن از طریق صید در آب‌های جنوب و شمال (جنوب ۳۲۹ هزار تن و شمال ۳۹ هزار تن) و حدود ۱۹۴ هزار تن از طریق آبی‌پروری حاصل گردیده است.

از مجموع ۵۶۲ هزارتن محصولات و فراورده های شیلاتی، ۳۹۳ هزار تن (۷۰در صد) به مصارف مستقیم انسانی، ۱۲۸ هزار تن (۲۳در صد) برای مصارف صنعتی (کنسرو) و ۴۰ هزار تن (۷در صد) برای تهیه پودر ماهی مصرف میگردد.

۸-۲- تحقیقات، آموزش و ترویج :

فقدان نگرش تحقیقاتی در و کمبود تحقیقات کاربردی کشور از دیرباز در فهرست مسائل کشور

قرار داشته است. بخش کشاورزی نیز از این قاعده مستثنی نبوده و توسعه فعالیت‌های تحقیقات کاربردی همواره جز و اهداف مهم بخش کشاورزی محسوب گردیده است. در بند «ی»، ماده ۱۸ قانون برنامه چهارم نیز، توسعه تحقیقات کاربردی کشاورزی به میزان ۲ برابر سال پایه تصریح گردیده است. در حال حاضر سالانه بالغ بر سه هزار طرح تحقیقاتی در بخش کشاورزی در دست انجام می‌باشد. تولید انواع نهاده‌های تولید از جمله هسته‌های اولیه و والدین بذور، نهال، بیوندک، انواع واکسن مومرد مصرف دام و طیور، پزشکی توبرکولین و کیت‌های تشخیصی نیز از جمله فعالیت‌های تحقیقاتی در بخش کشاورزی است. همچنین منظور انجام تحقیقات کاربردی و تقاضا محور، نسبت به تدوین برنامه‌های راهبردی تحقیقات به تفکیک بخش عمده‌ای از محصولات کشاورزی (۸۶ عنوان محصول) با همکاری مستقیم بخش‌های اجرایی به عنوان بهره‌برداران اصلی نتایج تحقیقاتی حاصله، اقدام گردیده است.

در ارتباط با آموزش می‌توان به آموزش‌های علمی - کاربردی، فنی حرفه‌ای شاغلان بخش کشاورزی و صنایع روستایی و همچنین آدرس روستائیان و فنون نوین کشاورزی و دامداری و ارائه نتایج پژوهش‌های انجام شده به کارکنان، تولیدکنندگان و بهره‌برداران بخش کشاورزی متناسب با شرایط اقلیمی کشور براساس نیاز مخاطبین و امکانات و شرایط بخش کشاورزی و جامعه روستایی به عنوان رؤس عمده فعالیت‌های آموزشی در بخش کشاورزی اشاره نمود.

در ارتباط با ترویج، در قانون برنامه چهارم، ایجاد انگیزه برای جذب متخصص توسط تولیدکنندگان و بهره‌برداران به منظور گسترش آموزش و ترویج استفاده از خدمات فنی بخش خصوصی و تعاونی به میزان حداقل ۳۰ درصد تولیدکنندگان و بهره‌برداران، به عنوان یکی از تکالیف قانونی برنامه برای بخش کشاورزی تصریح گردیده است. در خصوص اقدامات انجام شده برای این تکلیف قانونی می‌توان به جذب فارغ‌التحصیلان کشاورزی در تقاطع کاردانی تا دکتری به عنوان کارشناسان ترویج در قالب طرح سربازان سازندگی و تلاش در جهت جلب مشارکت مردمی با تاکید بر جوانان و فراهم نمودن فرضیه‌های جذب و سازماندهی آنها، همچنین حمایت و ارتقای توانمندی‌ها و ظرفیت‌های تشکلی‌های بخش کشاورزی و

تعامل آنها با بخش‌های اجرایی اشاره نمود. همچنین از جمله فعالیت‌های مستمر ترویجی در بخش کشاورزی، سالانه بالغ بر یک میلیون نفر از بهره‌برداران بخش کشاورزی تحت پوشش آموزش‌های ترویجی و مهارت‌های غیررسمی قرار می‌گیرند و سالانه بالغ بر ۴ هزار ساعت برنامه رادیویی و تلویزیونی در قالب فعالیت‌های ترویجی به بهره‌برداران بخش کشاورزی ارائه می‌گردد.

۹-۲- حفظ نباتات :

حفظ نباتات به عنوان یکی از زیربخش‌های اصلی پشتیبان و حامی تولید در بخش کشاورزی با عضویت در چندین کنوانسیون و معاهده بین‌المللی وظایف مهم و سنگینی را با رویکرد حاکمیتی به دوش می‌کشد و از جمله حفظ کشور از ورود، استقرار و پراکنش آفات و بیماری‌های قرنطینه‌ای با اتخاذ تدابیر و خط‌مشی‌های مناسب و حفاظت از تولیدات گیاهی در مزارع، گلخانه‌ها و مراکز تولید و انبارها از گزند آفات، بیماری‌ها و علف‌های هرز را دنبال می‌کند. این سازمان به دلایل ذکر شده از جمله سازمان‌های واکنش سریع می‌باشد و در عملکرد منتهی به سال ۱۳۸۶ توانسته است به طور خلاصه اقدامات ذیل را انجام دهد، اعمال مقررات قرنطینه و موازین بهداشت گیاهی با پوشش ۱۰۰ درصدی محصولات گیاهی، فرآورده‌های نباتی و دیگر اقلام تحت کنترل در مبادلات تجاری (صادرات، واردات، ترانزیت و صادرات مجدد) و همچنین پوشش ۱۰۰ درصدی مواد کاشتنی، مواد و اندام‌های تکثیری مشمول قرنطینه بعد از ورود، استقرار شبکه‌های مراقبت و پیش‌آگاهی در سطح ۱۰ میلیون هکتار، کنترل آفات نباتی در سطح ۴/۵ میلیون هکتار، کنترل قرنطینه‌ای و ترخیص محصولات وارداتی به میزان ۱۴ میلیون تن/ متر مکعب، مبارزه زراعی و مکانیکی با آفات نباتی در سطح ۳/۹ میلیون هکتار، صدور گواهی بهداشت نباتی برای ۲/۵ میلیون تن محصول صادراتی، مبارزه با علف‌های هرز در سطح ۸ میلیون هکتار، مبارزه با آفات همگانی در سطح ۱ میلیون هکتار، مبارزه با آفات عمومی در سطح ۸۰۰ هزار هکتار، مبارزه بیولوژیک با آفات در سطح ۱۲۱ هزار هکتار، توسعه و ایجاد ۶۰۰ واحد آزمایشگاه گیاهپزشکی و ضدعفونی ۱/۱

میلیون تن بذر جهت کاشت.

۱۰-۲- دامپزشکی :

دامپزشکی با کنترل بیماری‌های دامی، خوراک دام و فرآورده‌های دامی نقش مهمی در اقتصاد کشور بهداشت و سلامت جامعه و امنیت غذایی دارد. فرآورده‌های دامی بخش اعظمی از مواد غذایی مصرفی در جامعه را تشکیل می‌دهند که برای افزایش کیفیت این فرآورده‌ها توجه به مسائل بهداشتی دام ضروری است. شیوع بیماری‌های دامی از قبیل: آنفلوآنزای طیور، جنون گاوی و تب برفکی می‌تواند تجارت فرآورده‌های دامی را به شدت تحت تاثیر قرار دهد. که ضروری است با توجه به اهمیت در برنامه پنجم احکام شخصی برای برنامه‌های بهداشت دام منظور گردد.

راه‌اندازی و بهره‌برداری از سامانه اطلاعات جغرافیایی در مراقبت و مبارزه با بیماری‌های دامی با هدف اطلاع‌رسانی سریع و واکنش مناسب و به موقع مقابله با تهدیدات بیماری‌های دامی و مشترک بین انسان و حیوان و کنترل سریع آنها از اقدامات موفق انجام شده در برنامه چهارم بوده که نیازمند تقویت و تکامل آن می‌باشد. در حال حاضر دامپزشکی ایران از نظر سازمان‌های بین‌المللی به عنوان کارآمدترین دامپزشی منطقه شناخته شده است.

در راستای اجرائی نمودن بند «و» ماده ۱۸ قانون برنامه چهارم، دامپزشکی کشور با تأمین بهداشت دام و افزایش سطح پوشش بهداشتی دامها در برابر بیماری‌های دامی، توسعه کمی و کیفی قرنطینه‌ها، توسعه کشتارگاه‌های صنعتی و مراکز جمع‌آوری بهداشتی شیر و همچنین کنترل بیماری‌های دامی مهم نظیر آنفلوآنزای فوق حاد پرندگان و تب برفکی توانسته است نقش مهمی در تحقق تأمین ۲۹ گرم پروتئین حیوانی (دامی و شیلاتی) ایفا نماید. در همین راستا طی برنامه‌های سوم و چهارم توسعه پوشش بهداشتی دام‌های کشور از ۳۴ درصد در سال ۱۳۷۹ به ۴۹/۱ درصد در سال ۱۳۸۶ رسیده است.

همچنین برنامه پوشش بهداشتی دامها در برابر بیماری‌های قابل انتقال بین انسان و دام از ۳۷ درصد

در سال ۷۹ به ۸۱/۱ درصد رسیده است. در جهت کنترل کیفی و بهداشتی تولیدات خام دامی و شیلاتی نیز سطح پوشش از ۴۵/۷ درصد در سال ۷۹ به ۴۲/۲ درصد در سال ۸۶ کاهش یافته است.

در خصوص عملکرد ماده ۱۹۴ برنامه سوم تنفیذی به ماده ۹۴ برنامه چهارم «کلیه مراکز تولید و توزیع موادخوراکی، آشامیدنی، ...» آئین نامه اجرایی این ماده توسط وزارت بهداشت و درمان و سازمان دامپزشکی کشور تهیه و به تصویب هیئت محترم وزیران رسیده است و تعرفه‌های آن مشخص شده و هم اکنون در حال اجرا می‌باشد.

در حال حاضر ۴۹/۱ درصد از دام‌های کشور تحت پوشش بهداشتی در برابر بیماری‌های دامی، ۸۱/۱ درصد دام‌ها تحت پوشش بهداشتی در برابر بیماری‌های مشترک انسان و دام، حدود ۴۲/۲ درصد تولیدات خام دامی و شیلاتی تحت پوشش کنترل کیفی و بهداشتی، حدود ۲۶ درصد مزارع تکثیر و رورش طیور تحت پوشش‌های بهداشتی و ۱۹ درصد مزارع تکثیر و پرورش آبزیان و منابع دریایی تحت پوشش‌های بهداشتی قرار دارند.

۱۱-۲- مکانیزاسیون :

توسعه مکانیزاسیون کشاورزی یکی از شاخص‌های توسعه یافتگی بخش کشاورزی محسوب می‌شود، زیرا تنها راه گذر از کشاورزی سنتی به کشاورزی صنعتی است.

با نگاهی گذرا به وضعیت کشاورزی کشور در می‌یابیم که انجام قریب به ۹۰ الی ۹۵ درصد عملیات خاک ورزی مزارع محصولات اساسی، برداشت قریب به ۸۰ الی ۹۰ درصد مزارع گندم و جو آبی و دیم کشور، کاشت قریب به ۹۰ الی ۹۵ درصد مزارع ذرت دانه‌ای، ذرت علوفه‌ای و چغندر قند کشور و .... به صورت مکانیزه صورت می‌گیرد، و این امر بیانگر عرصه کاری وسیع و ملموس مکانیزاسیون در فرایند تولید محصولات کشاورزی است

طی سال‌های ۸۷-۱۳۷۶ ضریب مکانیزاسیون از ۰/۶۵ به ۰/۸۴ اسب بخار در هکتار افزایش

یافته است. طی این مدت تعداد قابل توجهی از ماشینهای کشاورزی توسط مرکز توسعه مکانیزاسیون کشاورزی تهیه و در اختیار کشاورزان قرار گرفته است، که از جمله ۱۴۷۷۲۲ دستگاه تراکتور، ۶۳۲۶ دستگاه کمباین و ۱۵۷۱۲ دستگاه تیلر می باشد.

در بند «الف» در ماده ۱۰۹ قانون برنامه سوم توسعه تامین ماشین آلات و ادوات کشاورزی و بهبود مدیریت بهره برداری از ماشینها و تجهیزات تا رفع بحران مکانیزاسیون تصریح گردیده است.

در راستای اجرای این قانون ضریب مکانیزاسیون از ۰/۵۱ اسب بخار در هکتار در سال اول برنامه سوم در سال ۱۳۸۳ سال پایانی برنامه سوم به ۰/۶۳ رسیده است. ضمن آنکه شواهد نشان می دهد در این برنامه درجه مکانیزاسیون اکثر محصولات اساسی کشاورزی که بیانگر درصد عملیاتی است که با توجه به سطح کشت با ماشین انجام می گردد، نیز افزایش یافته است. بدین ترتیب طی این سالها بحران مکانیزاسیون کشاورزی برطرف گردیده است. اگرچه فاصله میان ضریب مکانیزاسیون برآورد شده و تحقق یافته به دلایل عدیده در طی سالهای برنامه همواره وجود داشته است لیکن ضریب تحقق یافته سیر صعودی خود را هر چند کند لیکن تا پایان این برنامه ادامه داده است.

با توجه به اختلاف معنی دار بین ضریب مکانیزاسیون پیش بینی شده در سال ۱۳۸۳ یعنی سال پایانی برنامه سوم به میزان ۱/۰۵ و ضریب تحقق یافته ۰/۶۳ اسب بخار در هکتار، در تعیین اهداف برنامه چهارم برآورد میزان ضریب مکانیزاسیون مورد تعدیل قرار گرفت و لذا در سال ۱۳۸۴ یعنی سال اول برنامه چهارم این ضریب به ۰/۷۳ تغییر یافته است.

طی سالهای برنامه چهارم اقدامات مؤثری به منظور تولید و تامین ماشینهای کشاورزی، به ویژه تراکتور و کمباین صورت گرفته است. این امر منجر به بهبود نسبی کمی و کیفی

عملیات مکانیزه در کشور گردید. ضریب مکانیزاسیون تحقق یافته در سه سال اول برنامه چهارم به ترتیب ۰/۶۷، ۰/۸۲ و ۰/۸۴ اسب بخار در هکتار بوده که همانطور که ذکر گردید سیر صعودی داشته است. لازم به ذکر است که میانگین رشد ضرایب مکانیزاسیون در سه سال اول برنامه چهارم که ۰/۷۸ اسب بخار در هکتار می باشد نسبت به میانگین سه سال آخر برنامه سوم ۳۰٪ رشد داشته است.

۱۲-۲- صنایع تبدیلی و تکمیلی :

صنایع تبدیلی و تکمیلی در توسعه فعالیت های بخش کشاورزی نقش حیاتی دارند. گسترش این صنایع در ارزش افزوده، ایجاد اشتغال، کاهش ضایعات و توسعه صادرات محصولات کشاورزی حائز اهمیت می باشد.

با توجه به بند «ب» و «ه» ماده ۱۸ قانون برنامه چهارم توسعه که دولت مکلف گردیده نسبت به تلفیق بودجه عمومی (به صورت وجوه اداره شده) با منابع نظام بانکی و منابع حاصل از مشارکت تولید کنندگان به منظور پرداخت تسهیلات به سرمایه گذاران بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی و تکمیلی و همچنین حمایت از گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی اقدام نماید به نحوی که در صد محصولات فرآوری شده حد اقل به میزان دو برابر وضع موجود افزایش یافته و موجبات کاهش ضایعات به میزان پنجاه در صد (۵۰٪) فراهم گردد. توانسته به شرح ذیل به تکالیف خود عمل نماید:

مطابق اهداف تعیین شده در سند صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی در برنامه چهارم، پیش بینی گردیده بود که میزان افزایش فرآوری از طریق ایجاد واحدهای تولیدی جدید، در ۳ سال اول برنامه (۸۴-۸۶) در مجموع ۷۱۹۳ هزار تن باشد که در این ارتباط

عملکرد آن به میزان ۸۸۹۱ هزار تن بوده است که نشان دهنده تحقق هدف تعیین شده به میزان ۱۲۳ درصد می‌باشد. به لحاظ زیربخش‌های مختلف کشاورزی تحقق اهداف در صنایع دامی ۱۰۱٪، زراعی ۲۹۷٪، باغی ۸۱٪ و شیلاتی ۶۰٪ بوده است.

علاوه بر ایجاد واحدهای صنایع تبدیلی و تکمیلی جدید، به منظور ارتقاء فن‌آوری، کاهش ضایعات کمی و کیفی، دستیابی به تولید اقتصادی، بهبود روش‌های بسته‌بندی و افزایش صادرات غیر نفتی، بازسازی و نوسازی و اصلاح ساختار واحدهای موجود و فرسوده صنایع تبدیلی و تکمیلی از اولویت‌های این بخش می‌باشد و در ۳ سال اول برنامه حدود ۲۰۰ واحد لبنی و شالیکوبی اصلاح ساختار گردیدند و در برنامه پنجم می‌بایست سایر واحدها به این منظور مورد توجه قرار گیرند.

علیرغم ایجاد ظرفیت‌های فرآوری جدید، ایجاد سردخانه‌ها و انبارهای فنی نگهداری محصولات کشاورزی تاکنون عملکرد قابل ملاحظه‌ای نداشته و در برنامه پنجم می‌بایست بعنوان یکی از ضروریات بخش مورد توجه ویژه قرار گیرد.

۱۳-۲- نظام بهره‌برداری :

نظام بهره‌برداری سازمانی اجتماعی مرکب از عناصر به هم پیوسته‌ای است که با هویت و مدیریتی واحد و ویژگی‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری که از آن برخوردار است در ارتباط متقابل با شرایط طبیعی و اجتماعی محیط خود امکان تولید محصولات کشاورزی را فراهم می‌سازد. در جدیدترین تقسیم‌بندی‌هایی که براساس این شاخص انجام می‌شود سه نوع نظام بهره‌برداری اصلی تحت عنوان نظام بهره‌برداری دهقانی، نظام بهره‌برداری تعاونی و نظام بهره‌برداری تجاری یا شرکت‌های تولید کشاورزی و تعدادی بهره‌برداری‌های فرعی قابل تشخیص است.

تا سال ۱۳۸۶ در مجموع ۱۰۸۵ شرکت تعاونی تشکیل گردیده که ۲۸۱۲۱۵۳ هکتار زمین را تحت پوشش قرار داده است. در این شرکت‌ها ۳۴۱۵۴۸ نفر از کشاورزان عضویت دارند که ۸۱٪ آنها را خرده دهقانان تشکیل می‌دهند.

در حال حاضر ۳۵ شرکت سهامی زراعی در ۱۲ استان کشور در حال فعالیت و یا شکل‌گیری است (۲۳ شرکت فعال و ۱۲ شرکت در حال شکل‌گیری است). این شرکت‌ها بیش از ۹۱۰۰۰ هکتار از اراضی و تعداد ۸۱۹۸ بهره‌بردار را تحت پوشش خود قرار داده‌اند.

در حال حاضر تعداد کشت و صنعت‌ها حدود ۱۱۰۰ واحد است که اراضی بالغ بر ۳۲۰ هزار هکتار را شامل می‌گردد.

در بند ه ماده ۱۰۹ قانون برنامه سوم حمایت از ایجاد تعاونیهای تولید کشاورزی و تشکلهای بهره‌برداران آب و خاک و منابع طبیعی با اولویت تعاونیهای ایثارگران تصریح گردید. بر این اساس در برنامه سوم توسعه ۱۱۳ شرکت و در طول برنامه‌های اول تا پایان برنامه سوم جمعاً ۷۳۴ شرکت ثبت، تشکیل و تجهیز گردیده است.

۱۴-۲- تعاون روستایی :

سازمان مرکزی تعاون روستایی با بیش از ۶ هزار شرکت تعاونی روستایی در اقصی نقاط کشور یکی از بزرگ‌ترین شبکه‌های ارتباطی و تشکیلاتی را در سطح کشور دارا می‌باشد.

این سازمان در سال ۱۳۸۶ ضمن توسعه شرکتهای و اتحادیه‌های تعاونی روستائی در ابعاد تعداد شرکت، تعداد عضو و میزان سرمایه نسبت به خرید ۳۴۵۱ هزار تن محصول در بازار داخلی و تهیه و توزیع ۲۵۸۷ میلیارد ریال کالاهای اساسی و معیشتی و بیش از ۵ میلیارد لیتر مواد سوختی اقدام نموده است. از دیگر فعالیت‌های این سازمان می‌توان به ارائه تسهیلات اعتباری به اعضاء (۳۹۵ میلیارد ریال)، تهیه و توزیع ماشین‌آلات کشاورزی (۳۸۳۴ دستگاه)، تهیه و توزیع نهاده‌های تولید (۲۴۳۲ هزار تن) و نیز

ایجاد و توسعه شبکه اطلاع‌رسانی و فن‌آوری بازار محصولات کشاورزی به میزان (۳۴۸۵ پایگاه) اشاره نمود.

۱۵-۲- عشایر :

جمعیت عشایر کشور براساس آخرین برآوردها ۱۴۳۰ هزار نفر (۲۲۰-۲۰۰ هزار خانوار) است که در قالب ۱۰۱ ایل و ۵۹۸ طایفه مستقل در اقصی نقاط کشور مستقر می‌باشند. جمعیت دام عشایر ۲۵ میلیون واحد دامی است که حدود ۳۲ درصد دام سبک کشور را تشکیل می‌دهد. مساحت مراتع عشایر ۳۲/۵ میلیون هکتار است که حدود ۳۸ درصد مراتع کشور را تشکیل می‌دهد. عشایر با داشتن بهترین و خالص‌ترین نژادهای دام سبک کشور به عنوان یکی از استعدادهای ارزنده تولید محسوب می‌گردند و بالاخره عشایر سالانه بیش از ۲۷۰ هزار قطعه صنایع دستی تولید می‌نمایند.

میزان برخورداری عشایر از شاخص‌های توسعه انسانی در مقایسه با جوامع شهری و روستایی بسیار پایین است به نحوی که در زمینه بهداشت کمتر از ۴۰ درصد و در زمینه آموزش و پرورش کمتر از ۶۰ درصد و در زمینه خدمات عمرانی، رفاهی و زیربنایی کمتر از ۵۵ درصد جمعیت عشایر برخوردار هستند و از نظر درآمدی وضعیت مطلوبی ندارند.

۱۶-۲- امور اراضی:

سارمان امور اراضی به منظور ارائه خط مشی و برنامه‌ریزی و همچنین ساماندهی به امور اراضی غیر شهری و بالاحص زمین‌های کشاورزی شکل گرفته است. وظایف اصلی این سازمان در سه حوزه تثبیت مالکیت اراضی کشاورزی، حفظ و نگهداری زمین‌های کشاورزی و توسعه اراضی کشاورزی از طریق واگذاری زمین به طرح‌های کشاورزی و همچنین طرح‌های غیر کشاورزی می‌باشد.

حدود ۳۷ میلیون هکتار از ۱۶۴ میلیون هکتار وسعت کشور قابلیت انجام فعالیت‌های کشاورزی را دارد که در حال حاضر حدود ۱۸/۷ میلیون هکتار از این اراضی در چرخه تولید محصولات کشاورزی

کشور قرار دارند.

عملکرد سازمان در بخش واگذاری اراضی کشاورزی به فعالان این بخش خصوصاً فارغ‌التحصیلان رشته‌های کشاورزی طی سنوات گذشته ۱۳۳۳ هزار هکتار می‌باشد. همچنین ۳۶۸۰۴ هزار هکتار از اراضی کشاورزی کشور توسط کارشناسان نقشه‌برداری و ۵۲۸۵ هزار هکتار جهت واگذاری مورد استعدادیابی قرار گرفته است. از این اراضی ۱۳۲۳ هزار هکتار آن جهت واگذاری به انواع طرح‌ها و فعالیت‌های کشاورزی و ۹/۷ هزار هکتار به طرح‌های غیر کشاورزی جهت مصارف صنعتی واگذار گردید. که موجبات اشتغال ۲۶۷ هزار نفر در بخش کشاورزی و ۲۹۴ هزار نفر در بخش صنعت را فراهم نموده است. در بخش تعیین تکلیف حقوق مترتبه دولت و مردم در اراضی مشمول و قوانین و مقررات سابق و لاحق، بیش از ۲۷۲ هزار هکتار از اراضی مربوط به رقبات باقیمانده از اصلاحات ارضی و ۸۷۰ هزار هکتار از اراضی کشت موقت تعیین تکلیف گردیده است. در مورد تصرفات غیرقانونی اراضی دولتی نیز ۶۴ هزار هکتار از اراضی متصرفی دولت تعیین تکلیف گردیده است.

ماحصل اقدامات مذکور علاوه بر ایجاد اشتغال مولد و پایدار و افزایش توسعه زمینه کار فارغ‌التحصیلان کشاورزی و روستانشینان باعث، درآمدی بالغ بر ۱۱۵۷ میلیارد ریال گردیده است.

۳- تحلیل وضع موجود و مشکلات

۳-۱- تحلیل وضع موجود

خودکفایی در تولید محصولات اساسی همواره یکی از جهت‌گیری‌های اصلی توسعه بخش کشاورزی در راستای ارتقای امنیت غذایی بوده است. تمامی تدابیر و تمهیدات برنامه‌ای در زمینه‌های مختلف مانند آب و خاک، مکانیزاسیون، تحقیقات، آموزش و ترویج و سایر موارد به منظور ایجاد بستر مناسب برای رشد و توسعه تولید در بخش اتخاذ می‌شود و عملکرد آنها در میزان تولیدات کشاورزی بخش عینیت پیدا می‌نماید.

در اجرای بند " و " ماده ۱۰۹ قانون برنامه سوم توسعه مبنی بر " افزایش کمی و کیفی محصولات کشاورزی و آبریان با هدف تامین امنیت غذایی و توسعه صادرات و با اولویت دانه‌های روغنی، زیتون و محصولات باغی " تولید محصولات کشاورزی اعم از محصولات زراعی، باغی، دام و طیور و آبریان از ۶۵/۸ میلیون تن در سال ۱۳۷۹ به ۱۰۱/۶ میلیون تن در سال ۱۳۸۶ افزایش یافت که بیانگر متوسط نرخ رشد سالیانه ۶/۴ درصد می‌باشد.

تولید محصولات زراعی طی سالهای ۸۶-۱۳۷۹ از ۴۴/۷ میلیون تن در سال ۱۳۷۹ به ۷۳/۴ میلیون تن در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است که حاکی از متوسط نرخ رشد سالیانه ۷/۳ درصد می‌باشد.

تولید محصولات باغی طی سالهای ۸۶-۱۳۷۹ از ۱۲/۹ میلیون تن در سال ۱۳۷۹ به ۱۶/۳ میلیون تن در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است که نشان دهنده متوسط نرخ رشد سالیانه ۳/۴ درصد می‌باشد.

تولید محصولات دام و طیور طی سالهای ۸۶-۱۳۷۹ از ۷/۸ میلیون تن در سال ۱۳۷۹ به ۱۱/۴ میلیون تن در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است که بیانگر متوسط نرخ رشد سالیانه ۵/۶

درصد می باشد.

تولید شیلات و آبزیان طی سالهای ۸۶-۱۳۷۹ از ۴۲۵ هزار تن در سال ۱۳۷۹ به ۵۶۲ هزار تن در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است که حاکی از متوسط نرخ رشد سالیانه ۶/۴ درصد می باشد.

طی سالهای ۸۶-۱۳۷۹ تولید دانه های روغنی از ۲۴۷ هزار تن در سال ۱۳۷۹ به ۶۲۸ هزار تن در سال ۱۳۸۶ با متوسط نرخ رشد سالیانه ۱۴/۳ درصد و زیتون از ۳۵ هزار تن در سال ۱۳۷۹ به ۶۶ هزار تن در سال ۱۳۸۶ با متوسط نرخ رشد سالیانه ۹/۵ درصد افزایش یافته است.

طی این دوره جمعیت کشور از ۶۳/۹ میلیون نفر به ۷۱/۵ میلیون نفر در سال ۱۳۸۶ افزایش یافت. بخش کشاورزی توانسته است در این دوره سرانه تولید محصولات کشاورزی را از ۱۰۳۰ کیلوگرم در سال ۱۳۷۹ به ۱۴۲۲ کیلوگرم در سال ۱۳۸۶ افزایش دهد که نشاندهنده متوسط نرخ رشد سالیانه ۴/۷ درصد می باشد.

۲-۳- نقاط قوت :

- ۱- تنوع اقلیمی و گستردگی عرصه فعالیت‌های بخش کشاورزی
- ۲- منابع غنی ژنتیکی و گونه‌های گیاهی، دامی و آبی
- ۳- اراضی مستعد برای توسعه کشاورزی
- ۴- پتانسیل استفاده از منابع طبیعی کشور در بخش‌هایی مانند گیاهان دارویی، صنعتی، خوراکی و تولید علوفه
- ۵- امکانات مطالعاتی، تحقیقاتی، پژوهشی، آموزشی و ترویجی در بخش کشاورزی
- ۶- تجربه و دانش بومی در بخش کشاورزی

- ۷- مزیت نسبی تولید محصولات باغبانی و کشت‌های ارگانیک، گلخانه‌ای و کشت دوم
- ۸- توانمندی تشخیص و کنترل بیماری‌های دامی و گیاهی
- ۹- وجود شبکه گسترده تعاونی‌های روستایی و تولیدی و تشکل‌های بخش کشاورزی در سراسر کشور
- ۱۰- ظرفیت‌های مناسب به منظور توسعه دامپروری و شیلات
- ۱۱- وجود سرمایه‌گذاری‌های قابل توجه در دامداری‌های صنعتی و امکان ایجاد ظرفیت‌های جدید

۳-۳- نقاط ضعف :

- ۱- کمبود آمار و منابع اطلاعاتی صحیح، منسجم و بهنگام درخصوص منابع پایه و تولیدات در بخش کشاورزی
- ۲- فقدان نقشه‌های کاداستر در بخش کشاورزی
- ۳- پایین بودن آگاهی‌های زیست محیطی و دانش فنی بهره‌برداران و تولیدکنندگان بخش کشاورزی و ترکیب نامناسب نیروی انسانی
- ۴- خارج شدن سطح قابل توجهی از عرصه‌های منابع طبیعی از مالکیت دولت
- ۵- فرسایش شدید خاک در حوزه‌های آبخیز و افزایش روند رسوب‌گذاری در مخازن سدهای کشور
- ۶- افزایش روند بیابان‌زایی و کاهش توان بیولوژیک
- ۷- تعارض، توازی و ناکارآمدی برخی از قوانین و مقررات موجود و نظارت ضعیف بر اجرای قوانین حفاظت از منابع طبیعی و منابع پایه در بخش کشاورزی
- ۸- بهره‌برداری بی‌رویه و تخریب جنگل‌ها و مراتع
- ۹- پایین بودن راندمان آبیاری و بهره‌وری پایین از منابع آب و خاک
- ۱۰- عدم تعادل سرمایه‌گذاری در اجرای طرح‌های تامین آب با مصارف آب
- ۱۱- محدودیت منابع آبی کشور به تناسب ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود برای توسعه بخش کشاورزی
- ۱۲- پایین بودن میزان بهره‌وری و راندمان تولید و عملکرد محصولات کشاورزی

- ۱۳- وجود ضایعات بالای محصولات کشاورزی در مراحل مختلف تولید
- ۱۴- فقدان سازوکارهای هدایت برنامه جامع کشت سالانه کشور
- ۱۵- بهره‌برداری بی‌رویه از منابع آبیان و ضعف حفاظت از منابع دریایی
- ۱۶- کمبود استانداردهای کیفی و ضوابط و معیارهای فنی
- ۱۷- کمبود تحقیقات کاربردی در فعالیتهای بخش کشاورزی
- ۱۸- فقدان ارتباط لازم بین تحقیقات کاربردی مورد نیاز و فرآیندهای اجرایی
- ۱۹- پایین بودن بهره‌وری در استفاده از نهاده‌ها و عوامل تولید در بخش کشاورزی
- ۲۰- کمبود ماشین‌های تخصصی مورد نیاز در بخش کشاورزی
- ۲۱- نارسایی در ارائه خدمات بیمه‌ای در بخش کشاورزی
- ۲۲- پایین بودن ارزش صادراتی محصولات بخش کشاورزی
- ۲۳- کارآمدی پایین تشکلهای بخش کشاورزی
- ۲۴- ضعف جایگاه نظارت و ارزیابی در فرآیند اجرای برنامه
- ۲۵- کمبود ظرفیتهای نگهداری و ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی در مناطق عمده تولید
- ۲۶- فرسوده بودن ماشین‌ها و ادوات کشاورزی و تجهیزات آبیاری
- ۲۷- تکنولوژی نامناسب و فرسوده بودن ماشین‌آلات صنایع تبدیلی و تکمیلی و نگهداری
- ۲۸- کمبود متخصص و مشکلات جذب متخصصین در بخش کشاورزی و منابع طبیعی

۳-۴- فرصت‌ها :

- ۱- افزایش تقاضا برای محصولات بخش کشاورزی
- ۲- امکان استفاده از آب‌های غیر متعارف در بخش کشاورزی
- ۳- امکان صدور خدمات فنی و مهندسی آب و خاک
- ۴- امکان افزایش آبی‌پروری و صید در آب‌های جنوب و بین‌المللی

- ۵- امکان افزایش تولید و عملکرد در محصولات کشاورزی
- ۶- امکان افزایش ارزش محصولات کشاورزی از طریق بهبود کیفیت و فرآوری مناسب
- ۷- وجود تعداد قابل توجه دانش‌آموختگان و فارغ‌التحصیلان رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی
- ۸- وجود ظرفیت‌های خالی و مناسب در توسعه مکانیزاسیون کشاورزی و صنایع تبدیلی و تکمیلی
- ۹- فراهم بودن زمینه افزایش تولید کودهای شیمیایی، آلی، زیستی، سموم، واکسن‌های دامی و مواد بیولوژیک در داخل کشور
- ۱۰- امکان دستیابی به بازارهای منطقه‌ای

۵-۳- تهدیدها :

- ۱- کمبود و پراکنش نامناسب زمانی و مکانی بارندگی در کشور
- ۲- فقدان برنامه جامع آمایش سرزمین
- ۳- عدم قطعیت قانونی و تثبیت مالکیت دولت بر بخشی از اراضی ملی و دولتی
- ۴- عدم تناسب اعتبارات سدسازی، آبخیزداری و احداث شبکه‌های آبیاری
- ۵- افت کمی و کیفی منابع آبی و عدم تعادل در آبخوان‌ها
- ۶- افزایش فرسایش، تخریب، شور و زهدار شدن اراضی در بخش کشاورزی و تداوم روند بیابانزایی در کشور
- ۷- افزایش بار آلودگی منابع آب و خاک کشور
- ۸- افزایش روند تغییر کاربری اراضی کشاورزی و منابع طبیعی
- ۹- افزایش روند خرد شدن و پراکندگی اراضی و واحدهای بهره‌برداری کشاورزی
- ۱۰- کمبود منابع غذایی دام و کاهش علوفه مراتع
- ۱۱- کاهش شدید ذخایر و بهره‌برداری بی‌رویه از منابع آبزیان و خطر انقراض برخی گونه‌ها

- ۱۲- نابسامانی بازار و وجود نوسانات شدید در بازار نهاده‌ها و محصولات کشاورزی
- ۱۳- کمبود زیرساخت‌های حمل و نقل و پایانه‌های صادراتی و نگهداری محصولات کشاورزی
- ۱۴- عدم وجود قوانین و مقررات در جهت کنترل باقیمانده داروهای دامی و سموم در محصولات کشاورزی
- ۱۵- عدم توجه لازم به موازین سلامت و ایمنی محصولات کشاورزی
- ۱۶- کمبود منابع مالی و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی
- ۱۷- ناهماهنگی سیاست‌های برون بخشی با نیازهای بخش کشاورزی
- ۱۸- پراکنش نامناسب استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی بدون توجه به پتانسیل‌های بخش

کشاورزی

- ۱۹- عدم توجه لازم به صنایع مورد نیاز بخش کشاورزی در برنامه توسعه صنعتی کشور
- ۲۰- توسعه نیافتگی روستاها و جوامع عشایری و فقدان عوامل نگه‌داشت جمعیت
- ۲۱- عدم کفایت سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در عملیات زیربنایی آب و خاک و منابع طبیعی
- ۲۲- پایین بودن سهم فرآوری محصولات بخش کشاورزی
- ۲۳- کم توجهی دستگاه‌های اجرایی فرابخشی به امور مرتبط با ساماندهی و اسکان جامعه عشایری
- ۲۴- عدم حاکمیت مدیریت تقاضای آب کشاورزی
- ۲۵- عدم تحویل حجمی آب به بهره‌برداران کشاورزی
- ۲۶- حضور انبوه دام و جنگل‌نشینان در جنگل‌های کشور
- ۲۷- وجود بهره‌برداران و دام‌مازاد در مراتع و عرصه‌های منابع طبیعی
- ۲۸- قطع درخت و بوته‌کشی جهت تامین سوخت مورد نیاز روستائیان و عشایر و جوامع محلی

مستقر در عرصه‌های بیابانی

۴- تحلیل چشم‌انداز آینده

موقعیت ایران در منطقه و جهان از نظر محصولات کشاورزی

گندم:

بررسی وضعیت تولید گندم در سال ۲۰۰۷ نشان می‌دهد که از ۱۲۶ کشور تولید کننده این محصول، ۶۰۷۰۴۶ هزار تن گندم تولید شده است. کشورهای چین، هند، آمریکا، روسیه و فرانسه پنج کشور برتر تولیدکننده گندم می‌باشند. کشورهای مذکور به ترتیب با تولید ۱۰۹۸۶۰، ۷۴۸۹۰، ۵۳۶۰۳، ۴۹۳۹۰ و ۳۳۲۱۹ هزار تن، ۵۲/۹ درصد از کل تولید جهانی را به خود اختصاص داده‌اند.

بررسی وضعیت تولید گندم در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: هزار تن، درصد

کشور	پاکستان	ترکیه	قزاقستان	ایران	ازبکستان	سوریه	افغانستان	ترکمنستان	عربستان	عراق
تولید	23520	17678	16500	15887	5900	4500	3800	2700	2700	1700
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
متوسط نرخ رشد سالیانه (۱۹۹۷-۲۰۰۷)	۳/۵	-۰/۵	۶/۳	۴/۷	۶/۷	4	۳/۴	۱۴/۳	۴/۲	۴/۸

از نظر عملکرد در واحد سطح بیشترین عملکرد در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۷ متعلق به عربستان با ۵۸۴۴ کیلوگرم در هکتار می‌باشد و پس از آن کشورهای ازبکستان، ترکمنستان، عمان، و لبنان به ترتیب با عملکرد ۴۲۱۴، ۳۱۹۵، ۲۸۳۶ و ۲۸۱۳ کیلوگرم در هکتار در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار دارند. میزان عملکرد در واحد سطح گندم آبی و دیم در ایران به ترتیب ۳۸۰۱ و ۱۱۹۶ کیلوگرم در هکتار می‌باشد.

بررسی وضعیت عملکرد در واحد سطح گندم در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: کیلوگرم در هکتار

کشور	عربستان	ازبکستان	ترکمنستان	عمان	لبنان	پاکستان	آذربایجان	سوریه	قطر	ایران
عملکرد در واحد سطح	5844	4214	3195	2836	2813	2769	2739	2432	2222	2200
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

بررسی وضعیت سرانه تولید گندم در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۶

واحد: کیلوگرم

کشور	قزاقستان	ترکمنستان	ترکیه	سوریه	ازبکستان	ایران	آذربایجان	قرقیزستان	پاکستان	افغانستان
سرانه تولید	882	665	271	252	222	209	174	160	132	129
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

جو:

میزان تولید جو در سال ۲۰۰۷ معادل ۱۳۶۲۰۷ هزار تن بوده است و در این سال ۱۰۱ کشور جهان به کشت جو پرداخته‌اند. کشورهای روسیه، کانادا، اسپانیا، آلمان و فرانسه پنج کشور برتر تولید کننده جو به ترتیب با تولید ۱۵۶۶۳، ۱۱۸۲۲، ۱۱۶۸۴، ۱۱۰۳۴ و ۹۴۷۲ هزار تن، ۴۳/۸ درصد از کل تولید جهانی را به خود اختصاص داده‌اند.

بررسی وضعیت تولید جو در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: هزار تن، درصد

کشور	ترکیه	ایران	قزاقستان	سوریه	عراق	آذربایجان	افغانستان	قرقیزستان	ازبکستان	ارمنستان
تولید	7423	3103	2600	730	500	479	400	227	110	96
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
متوسط نرخ رشد سالیانه (۱۹۹۷-۲۰۰۷)	-1	2/2	0/1	-۲/۹	-۴/۳	۱۲/۱	۴/۸	۴/۱	-۲/۷	۴/۹

بیشترین عملکرد در واحد سطح محصول جو در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۷ متعلق به عربستان با ۶۲۶۷ کیلوگرم در هکتار می باشد و پس از آن کشورهای قطر، عمان، آذربایجان، و ترکیه به ترتیب با عملکرد ۲۹۴۱، ۲۸۳۳، ۲۳۴۹ و ۲۰۶۲ کیلوگرم در هکتار در رتبه های دوم تا پنجم قرار دارند. میزان عملکرد در واحد سطح جو آبی و دیم در ایران در این سال به ترتیب ۳۱۷۰ و ۱۱۶۵ کیلوگرم در هکتار می باشد.

بررسی وضعیت عملکرد در واحد سطح جو در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: کیلوگرم در هکتار

کشور	عربستان	قطر	عمان	آذربایجان	ترکیه	کویت	فلسطین	لبنان	ایران	قرقیزستان
عملکرد در واحد سطح	6267	2941	2833	2349	2062	2048	2000	2000	1891	1810
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

برنج (شلتوک) :

تولید برنج (شلتوک) در سال ۲۰۰۷ در ۱۱۵ کشور تولید کننده این محصول، ۶۵۱۷۴۲ هزار تن بوده است. در بین کشورهای تولید کننده، کشورهای چین، هند، اندونزی، بنگلادش و ویتنام به ترتیب با تولید ۱۸۷۰۴۰، ۱۴۱۱۳۴، ۵۷۰۴۸، ۴۳۵۰۴ و ۳۵۵۶۷ هزار تن، ۷۱/۲ درصد از کل تولید جهانی را به خود اختصاص و بعنوان پنج کشور برتر تولید کننده برنج مطرح می باشند.

بررسی وضعیت تولید برنج (شلتوک) در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: هزار تن، درصد

کشور	پاکستان	ایران	ترکیه	فزاقتان	افغانستان	عراق	ازبکستان	ترکمنستان	تاجیکستان	قرقیزستان
تولید	8300	2449	685	390	370	215	169	111	62	17
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
متوسط نرخ رشد سالیانه (۱۹۹۷-۲۰۰۷)	۲/۵	۰/۴	۹/۶	۴/۳	-۰/۸	-۱/۳	-۸	۱۵/۲	۳/۵	۴

بررسی وضعیت عملکرد در واحد سطح برنج (شلتوک) در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: کیلوگرم در هکتار

کشور	ترکیه	قزاقستان	آذربایجان	ایران	تاجیکستان	ازبکستان	پاکستان	قرقیزستان	ترکمنستان	افغانستان
عملکرد در واحد سطح	8059	4412	4322	4178	3263	3250	3192	2746	2263	2176
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

بررسی وضعیت سرانه تولید برنج (شلتوک) در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۶

واحد: کیلوگرم

کشور	پاکستان	ایران	ترکمنستان	قزاقستان	افغانستان	ترکیه	ازبکستان	عراق	تاجیکستان	قرقیزستان
سرانه تولید	51	۳۷	28	21	14	9	8	8	7	4
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

ذرت دانه‌ای:

بررسی وضعیت تولید ذرت دانه ای در سال ۲۰۰۷ نشان می دهد که از ۱۶۳ کشور تولیدکننده این

محصول ، ۷۸۴۷۸۶ هزار تن ذرت دانه ای تولید شده است. کشورهای آمریکا ، چین ، برزیل ، مکزیک و

آرژانتین پنج کشور برتر تولید کننده ذرت دانه ای به ترتیب با تولید ۳۳۲۰۹۲ ، ۱۵۱۹۷۰ ، ۵۱۵۹۰ ،

۲۲۵۰۰ و ۲۱۷۵۵ هزار تن ، ۷۳/۹ درصد از کل تولید جهانی را در اختیار دارند.

بررسی وضعیت تولید ذرت دانه ای در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: هزار تن

کشور	ترکیه	پاکستان	ایران	قزاقستان	قرقیزستان	عراق	افغانستان	سوریه	ازبکستان	آذربایجان
تولید	3875	3240	2361	600	461	290	250	215	165	158
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
متوسط نرخ رشد سالیانه (۱۹۹۷-۲۰۰۷)	۶/۴	۷/۹	۹/۹	۱۸/۴	۱۰/۴	۹/۱	-۱/۸	-۳/۴	۱/۷	۲۳/۷

بررسی وضعیت عملکرد در واحد سطح ذرت دانه ای در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: کیلوگرم در هکتار

کشور	کویت	اردن	تاجیکستان	قطر	ایران	ترکیه	قزاقستان	قرقیزستان	ازبکستان	ارمنستان
عملکرد در واحد سطح	21000	18750	15750	12154	۷۶۹۱	7045	6472	5899	5000	4690
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

حبوبات :

در سال ۲۰۰۷ میزان تولید حبوبات جهان معادل ۶۱۳۴۱ هزار تن بوده است و در این سال ۱۷۰

کشور جهان به کشت حبوبات پرداخته اند. کشورهای هند، چین، کانادا، برزیل و نیجریه پنج کشور برتر

تولیدکننده حبوبات به ترتیب با تولید ۱۴۵۰۰، ۶۱۹۷، ۴۱۷۵، ۳۳۴۷ و ۳۲۰۳ هزار تن، ۵۱/۱ درصد از

کل تولید جهانی را به خود اختصاص داده اند.

بررسی وضعیت تولید حبوبات در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: هزار تن

کشور	ترکیه	پاکستان	ایران	سوریه	عراق	یمن	قرقیزستان	قزاقستان	افغانستان	تاجیکستان
تولید	1493	1189	۱71	۷30	103	۴8	۲7	56	42	۳۲
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
متوسط نرخ رشد سالیانه (۱۹۹۷-۲۰۰۷)	-۱/۳	۱/۸	۲/۷	۵/۴	۲/۰	2/4	۲۴/۴	۱۱/۴	-۱/۷	۱۴/۵

بیشترین عملکرد در واحد سطح حبوبات در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۷ متعلق به

تاجیکستان با ۳۲۷۸ کیلوگرم در هکتار می باشد و پس از آن کشورهای آذربایجان، ارمنستان، عربستان و

ترکمنستان به ترتیب با عملکرد ۲۲۰۹، ۱۸۳۹، ۱۸۲۲ و ۱۸۰۶ کیلوگرم در هکتار در رتبه های دوم تا

پنجم قرار دارند. میزان عملکرد در واحد سطح حبوبات آبی و دیم در ایران در این سال به ترتیب ۱۸۱۴ و ۵۱۹ کیلوگرم در هکتار می باشد.

بررسی وضعیت عملکرد در واحد سطح حبوبات در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: کیلوگرم در هکتار

کشور	تاجیکستان	آذربایجان	ارمنستان	عربستان	ترکمنستان	یمن	قرقیزستان	لبنان	ترکیه	ازبکستان
عملکرد در واحد سطح	3278	2209	183۹	1822	1806	1769	157۸	136۱	1180	1156
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

بررسی وضعیت سرانه تولید حبوبات در بین ده کشور منطقه در سال ۲۰۰۶

واحد: کیلوگرم

کشور	ترکیه	سوریه	قرقیزستان	ایران	پاکستان	تاجیکستان	یمن	عراق	قزاقستان	لبنان
سرانه تولید	21/7	15/7	10/8	9/6	5/0	4/9	3/83	3/8	3/3	3/1
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

پسته:

بررسی وضعیت تولید پسته در سال ۲۰۰۷ نشان می دهد که از ۱۹ کشور تولید کننده این محصول، ۵۰۱۴۵۱ تن پسته تولید شده است. کشورهای ایران، امریکا، ترکیه، چین و سوریه پنج کشور برتر تولیدکننده پسته می باشند. کشورهای مذکور به ترتیب با تولید ۲۳۰، ۱۱۰، ۷۸، ۳۸ و ۲۹ هزار تن، ۹۶/۸ درصد از کل تولید جهانی را به خود اختصاص داده اند.

جدول جایگاه تولید پسته در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۷

کشور	ایران	افغانستان	پاکستان	ازبکستان	قرقیزستان
شرح	۲۳۰۰۰۰	۳۰۰۰	۶۰۰	۲۴۰	۱۰۰
تولید سال ۲۰۰۷ (تن)					

۱۳	۱۱	۱۰	۷	۱	رتبه جهانی در سال ۲۰۰۷
۰	۲/۹۲	۹/۶۸	۱/۴۴	-۳/۰۶	متوسط نرخ رشد سالیانه (۱۹۹۷-۲۰۰۷)

انگور :

بررسی وضعیت تولید انگور در سال ۲۰۰۷ نشان می‌دهد که از ۹۲ کشور تولید کننده این محصول ، ۶۶۲۷۲ هزار تن انگور تولید شده است. کشورهای ایتالیا، فرانسه، چین، امریکا و اسپانیا پنج کشور برتر تولید کننده انگور می‌باشند. کشورهای مذکور به ترتیب با تولید ۸۵۱۹ ، ۶۵۰۰ ، ۶۲۵۰ ، ۶۱۰۵ و ۶۰۱۳ هزارتن، ۵۰/۳۸ درصد از کل تولید جهانی را به خود اختصاص داده اند.

جدول جایگاه تولید انگور در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۷

کشور	ترکیه	ایران	ازبکستان	اکراین	افغانستان
تولید سال ۲۰۰۷ (تن)	۳۹۲۳۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰	۵۹۰۰۰۰	۴۱۵۰۰۰	۳۵۰۰۰۰
رتبه جهانی در سال ۲۰۰۷	۶	۷	۲۰	۲۲	۲۵
متوسط نرخ رشد سالیانه (۱۹۹۷-۲۰۰۷)	.۵۸	۳/۵	۱/۳۱	۲/۶۶	.۵۹

سیب :

بررسی وضعیت تولید سیب در سال ۲۰۰۷ نشان می‌دهد که از ۹۵ کشور تولید کننده این محصول ، ۶۴۲۵۶ هزار تن سیب تولید شده است. کشورهای چین، آمریکا، ایران، ترکیه و روسیه پنج کشور برتر تولید کننده سیب می‌باشند. کشورهای مذکور به ترتیب با تولید ۲۷۵۰۷ ، ۴۲۳۸ ، ۲۶۶۰ ، ۲۲۶۶ و ۲۲۱۱ هزار تن ، ۶۰/۵ درصد از کل تولید جهانی را به خود اختصاص داده اند.

جدول جایگاه تولید سیب در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۷

کشور	ایران	اکراین	ازبکستان	سوریه	پاکستان
شرح					

۳۵۰۰۰۰	۳۶۵۰۰۰	۴۴۷۰۰۰	۷۰۷۰۰۰	۲۶۶۰۰۰۰	تولید سال ۲۰۰۷ (تن)
۳۰	۲۹	۲۳	۱۵	۳	رتبه جهانی در سال ۲۰۰۷
-۴/۸	.۲۴	۵/۱۱	-۹/۴	۲/۹	متوسط نرخ رشد سالیانه (۱۹۹۷-۲۰۰۷)

خرما:

بررسی وضعیت تولید خرما در سال ۲۰۰۷ نشان می‌دهد که از ۳۸ کشور تولید کننده این محصول، ۶۴۲۲ هزار تن خرما تولید شده است. کشورهای مصر، ایران، عربستان، امارات و پاکستان پنج کشور برتر تولید کننده خرما می‌باشند. کشورهای مذکور به ترتیب با تولید ۱۱۳۰، ۱۰۰۰، ۹۷۰، ۷۵۵ و ۵۱۰ هزار تن، ۶۸ درصد از کل تولید جهانی را به خود اختصاص داده اند.

جدول جایگاه تولید خرما در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۷

کشور	شرح
عراق	تولید سال ۲۰۰۷ (تن)
پاکستان	رتبه جهانی در سال ۲۰۰۷
امارات	متوسط نرخ رشد سالیانه (۱۹۹۷-۲۰۰۷)
عربستان	
ایران	
۲۹۰۰۰۰	۵۱۰۰۰۰
۸	۵
-۹/۰۶	.۵۲
۷۵۵۰۰۰	۹۷۰۰۰۰
۴	۳
۱۰/۱۱	۴/۰۹
۱۰۰۰۰۰۰	۱/۳۳

زیتون:

بررسی وضعیت تولید زیتون در سال ۲۰۰۷ نشان می‌دهد که از ۴۱ کشور تولید کننده این محصول، ۱۷۴۵۶۴۹۰ تن زیتون تولید شده است. کشورهای اسپانیا، ایتالیا، یونان، ترکیه و تونس پنج کشور برتر تولید کننده زیتون می‌باشند. کشورهای مذکور به ترتیب با تولید ۵۷۸۷، ۳۴۸۱، ۲۶۰۰، ۱۵۲۵ و ۹۰۰ هزار تن، ۸۱/۹ درصد از کل تولید جهانی را به خود اختصاص داده اند.

جدول جایگاه تولید زیتون در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۷

کشور	شرح
ایران	تولید سال ۲۰۰۷ (تن)
لبنان	
اردن	
فلسطین	
سوریه	
۶۶۰۰۰	۸۳۰۰۰
۱۱۵۰۰۰	۱۴۱۰۰۰
۵۵۰۰۰۰	

۱۶	۱۵	۱۳	۱۲	۷	رتبه جهانی در سال ۲۰۰۷
۹/۸۳	-۱/۲۳	۷/۲۴	۳/۶۹	۳/۱۵	متوسط نرخ رشد سالیانه (۱۹۹۷-۲۰۰۷)

وضعیت مصرف و تولید پروتئین حیوانی در جهان و ایران:

طبق آخرین آمارهای ارائه شده در سایت سازمان خوار و بار کشاورزی ملل متحد، بالاترین سرانه مصرف پروتئین حیوانی در سال ۲۰۰۳ در جهان مربوط است به کشور ایسلند با ۸۷ گرم مصرف سرانه و به دنبال آن کشور فرانسه با ۷۶ گرم و آمریکا، سوئد و اسپانیا با ۷۳ گرم در رده های بعدی قرار دارند. این در حالی است که کشور های در حال توسعه با متوسط مصرف ۲۱ گرم در روز نسبت به متوسط مصرف جهانی با ۲۹ گرم در روز و کشور های توسعه یافته با ۵۷ گرم در روز از مصرف پائین تری برخوردار هستند. در کشور های منطقه نیز قزاقستان با مصرف روزانه ۴۳ گرم در روز در صدر جدول و پاکستان و ایران با ۲۲ گرم در روز در قعر جدول قرار دارند.

جدول مقایسه سرانه مصرف پروتئین حیوانی در منطقه و ایران

متوسط نرخ رشد ۱۰ ساله	سال		رتبه جهانی در سال ۲۰۰۳	کشورهای برتر منطقه
	2003	1993		
0.73	43	40	55	قزاقستان
0.57	36	34	70	قرقیزستان
1.71	32	27	77	ترکمنستان
-0.41	24	25	96	ترکیه
-1.22	23	26	104	ازبکستان
0.96	22	20	109	پاکستان
۲,۳	۲۲	18	118	ایران

تولید گوشت :

در سال ۲۰۰۷ چین با تولید ۹۰۵۷۷۱۸۳ تن گوشت دارای رتبه اول در جهان بوده است و به دنبال آن کشورهای آمریکا، برزیل، آلمان و هند به ترتیب با تولید ۴۱۸۰۹۳۶۷ تن، ۲۰۰۸۱۵۰۰ تن، ۷۰۵۲۸۳۵ تن و ۶۳۲۲۱۵۰ تن در رده‌های بعدی جای دارند. در منطقه نیز ایران با ۲۳۲۳۲۸۰ تن تولید در رده ۲۱ جهان و رتبه نخست در منطقه را دارا می باشد.

جدول وضعیت تولید گوشت در منطقه و ایران

واحد : تن

متوسط نرخ رشد ۱۰ ساله	سال		نام کشور	رتبه جهانی در سال ۲۰۰۷
	2007	1997		
4.66	2323280	1473791	ایران	21
2.62	2160680	1667880	پاکستان	22
2.39	1586495	1253287	ترکیه	31
1.50	838300	722100	قزاقستان	43
4.43	722110	468000	ازبکستان	49
-0.61	317800	338000	افغانستان	70

تولید شیر :

در سال ۲۰۰۷ کشور هند با تولید ۱۰۲۹۲۳۰۰۰ تن شیر دارای رتبه اول در جهان بوده است و به دنبال آن کشورهای آمریکا، چین، پاکستان و روسیه به ترتیب با تولید ۸۴۱۸۹۰۶۷ تن، ۳۷۱۱۳۰۹۵ تن، ۳۳۲۳۰۰۰۰ تن و ۳۲۲۰۶۰۰۰ تن در رده های بعدی جای دارند. همچنین ایران با ۷۵۹۵۵۰۰ تن تولید در رده ۲۱ جهان و رتبه سوم در منطقه بعد از پاکستان و ترکیه قرار دارد.

جدول وضعیت تولید شیر در منطقه و ایران

واحد : تن

متوسط نرخ رشد ۱۰ ساله	سال		نام کشور	رتبه جهانی در سال ۲۰۰۷
	2007	1997		
3.49	33230000	23580000	پاکستان	4
1.83	12075100	10076526	ترکیه	12
4.49	7595500	4895000	ایران	21
4.07	5657560	3796000	ازبکستان	27
4.29	5073200	3334500	قزاقستان	29
2.86	2287900	1725200	افغانستان	43
5.84	1332800	755400	ترکمنستان	61

مقایسه عملکرد متوسط وزن لاشه گاو و گوساله در کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: کیلوگرم / لاشه

کشور	امارات	لبنان	عربستان	ترکیه	پاکستان	ازبکستان	ترکمنستان	قرقیزستان	ایران	قزاقستان
عملکرد وزن لاشه	250	212	203	195	191	183	182	176	170	153
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

مقایسه عملکرد متوسط وزن لاشه بز و بزغاله در کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: کیلوگرم / لاشه

کشور	عمان	فلسطین	لبنان	سوریه	گرجستان	امارات	ترکمنستان	ترکیه	بحرین	ایران
عملکرد وزن لاشه	42	20	17.9	16.7	16.6	16.3	15.5	15.5	15	13.86
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

مقایسه عملکرد متوسط وزن لاشه گوسفند و بره در کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۷

واحد: کیلوگرم / لاشه

کشور	فلسطین	عمان	لبنان	قرقیزستان	عربستان	امارات	قزاقستان	بحرین	ایران	پاکستان
عملکرد وزن لاشه	30.9	30.5	22	20.7	19	18.6	18.6	18.4	17.12	16.8
رتبه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

شیلات و آبزیان:

براساس آمار بدست آمده میزان آبی پروری و صید در جهان در سال ۲۰۰۶ میلادی به ترتیب برابر ۶۶۰۷ و ۹۳۰۱ میلیون تن می باشد که این رقم در ایران برابر ۱۵۴ و ۴۲۱ هزار تن است.

سهم ایران در تولید انواع آبزیان در خاور میانه حدود ۵۶۲ هزار تن است که در مقام اولین تولید کننده آبزیان در سال ۲۰۰۶ در خاور میانه است .

در بین کشورهای همسایه خاکی ایران با ۵۶۲ هزار تن بعد از کشورهای ترکیه و پاکستان ، ۶۶۲۱۲۱ و ۶۱۱۶۲۳ تن در مقام سوم قرار دارد، و در بین همسایه های آبی بعد از روسیه با ۳۳۴۹۷۰۱ تن در جایگاه دوم تولید قرار گرفته است.

سرانه مصرف انواع آبزیان در جهان ۱۶/۷ کیلوگرم است که این رقم در ایران برابر ۷/۷ کیلوگرم است.

جدول مقایسه سرانه مصرف انواع آبزیان در ایران و جهان

ردیف	شرح	سرانه مصرف (درصد)
۱	در کشورهای توسعه یافته	۲۳/۵
۲	در کشورهای در حال توسعه	۱۴/۵
۳	خاور میانه و خاور نزدیک	۵/۶
۴	ایران	۷/۷

در بین کشورهای منطقه کشورهای ترکیه ، پاکستان و ایران به ترتیب با ۶۶۲، ۶۱۱ و ۵۶۲ هزار تن تولید در جایگاه اول تا سوم منطقه قرار گرفته است.

طی بررسی دوره آماری سالهای ۱۹۹۶-۲۰۰۶ متوسط نرخ رشد سالیانه تولید شیلات و آبزیان ده کشور اول تولید کننده برای کشورهای یمن و عراق به ترتیب ۸/۹ و ۸/۸ می باشد. و کشورهای

عربستان ، سوریه و ایران با یک دامنه رشد نزدیک به هم ۴/۶، ۴/۳، و ۴/۱ درصد می باشند. کشورهای ترکیه و عمان به ترتیب ۳/۱ و ۲/۹ درصد متوسط نرخ رشد سالیانه دارد. در کشور پاکستان و قزاقستان به ۰/۱ و ۰/۶ می رسیم و در کشور امارات به متوسط نرخ رشد ۲/۹ - داریم .

با بررسی آماری تولیدات این ده کشور که از مجموعه تولید صید و آبی پروری حاصل می گردد. مشاهده می شود که ایران در زمینه آبی پروری در مقام اول منطقه قرار دارد و بعد از آن ترکیه و پاکستان در جایگاه بعدی هستند.

کشور یمن در این مورد مطلقاً تولیدی ندارد و بعد از آن کشورهای عمان ، قزاقستان و امارات پایین ترین تولید را در زمینه آبی پروری به خود اختصاص می دهند.

جدول بررسی روند تولید شیلات و آبیان در برخی کشورهای منطقه جنوب غرب آسیا

واحد:هزار تن

عنوان	ترکیه	پاکستان	ایران	یمن	عمان	امارات	عربستان	عراق	قزاقستان	سوریه
صید	533048	489421	445852	250000	153989	87000	65471	59259	35148	8264
آبی پروری	129073	121825	129708	0	89	570	15586	14867	528	8902
جمع	662121	611246	575560	250000	154078	87570	81057	74126	35676	17166
رتبه منطقه	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
نرخ رشد ۱۹۹۷ - ۲۰۰۶	3.1	0.1	4.1	8.9	2.9	-2.9	4.6	8.8	0.6	4.3

جنگل :

بررسی وضعیت جنگل در سال ۲۰۰۵ نشان می‌دهد که از ۲۱۶ کشور دارای جنگل، کشورهای روسیه، برزیل، کانادا، آمریکا و چین پنج کشور برتر از نظر سطح جنگل می‌باشند. کشورهای مذکور به ترتیب با سطحی معادل ۸۰۸۷۹۰، ۴۷۷۶۹۸، ۳۱۰۱۳۴، ۳۰۳۰۸۹ و ۱۹۷۲۹۰ هزار هکتار، ۵۳ درصد از کل سطح جنگلهای جهان را به خود اختصاص داده‌اند.

سطح جنگل در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۵

واحد : هزارهکتار

کشور	ایران	ترکیه	ترکمنستان	قزاقستان	ازبکستان	شرح
	۱۱۰۷۵	۱۰۱۷۵	۴۱۲۷	۳۳۳۷	۳۲۹۵	سطح
	۴۸	۵۳	۷۷	۸۷	۸۸	رتبه جهانی
	۱	۲	۳	۴	۵	رتبه منطقه ای
	۰	۰/۲	۰	-۰/۲	۰/۵	متوسط نرخ رشد سالیانه(درصد) (۲۰۰۵-۲۰۰۰)

جنگل کاری :

بررسی وضعیت جنگلکاری در سال ۲۰۰۵ نشان می‌دهد که کشورهای چین، آمریکا، روسیه، ژاپن و سودان پنج کشور برتر از نظر سطح جنگلکاری می‌باشند. کشورهای مذکور به ترتیب با سطحی معادل ۳۱۳۶۹، ۱۷۰۶۱، ۱۶۹۶۲، ۱۰۳۲۱ و ۵۴۰۴ هزار هکتار، ۴۷ درصد از کل سطح جنگلکاری جهان را به خود اختصاص داده‌اند.

سطح جنگل کاری در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۵

واحد: هزارهکتار

کشور	ترکیه	قزاقستان	ایران	پاکستان	امارات	شرح
	۲۵۳۷	۹۰۹	۶۱۶	۳۱۸	۳۱۲	سطح
	۱۲	۲۴	۳۱	۴۴	۴۶	رتبه جهانی
	۱	۲	۳	۴	۵	رتبه منطقه ای
	۱/۹	-۳	۰	۱/۴	۰/۱	متوسط نرخ رشد سالیانه (درصد) (۲۰۰۰-۲۰۰۵)

ارزش برداشت محصولات چوبی و غیر چوبی:

بررسی وضعیت ارزش محصولات چوبی و غیر چوبی در سال ۲۰۰۵ نشان می‌دهد که کشورهای آمریکا، چین، برزیل، سودان و فنلاند پنج کشور برتر از نظر ارزش محصولات چوبی و غیر چوبی می‌باشند. کشورهای مذکور به ترتیب با ارزشی معادل ۱۹۰۲۶۱۳۴، ۴۹۴۶۲۹۰، ۴۰۳۲۱۷۰، ۳۱۷۷۵۶۰ و ۲۹۲۰۴۵۷ هزار دلار، ۴۹/۷ درصد از کل ارزش برداشت محصولات چوبی و غیر چوبی جهان را به خود اختصاص داده اند.

ارزش محصولات چوبی و غیر چوبی در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۵

واحد: هزاردلار

کشور	پاکستان	ترکیه	افغانستان	ایران	عمان	شرح
	۱۵۲۷۸۹۴	۷۴۸۶۴۴	۱۶۷۶۰۹	۱۱۸۲۱۷	۲۶۰۰	ارزش برداشت
	۱۱	۲۲	۴۵	۵۲	۹۶	رتبه جهانی
	۱	۲	۳	۴	۵	رتبه منطقه ای

برداشت محصولات چوبی :

بررسی وضعیت برداشت محصولات چوبی در سال ۲۰۰۵ نشان می‌دهد که کشورهای آمریکا، برزیل، کانادا، روسیه و چین پنج کشور برتر از نظر برداشت محصولات چوبی می‌باشند. کشورهای مذکور به ترتیب با میزان برداشتی معادل ۵۴۰۸۳۸، ۲۹۰۴۷۶، ۲۲۳۵۰۰، ۱۸۰۰۰۰ و ۱۳۵۴۳۵ هزار مترمکعب، ۴۵/۴ درصد از کل برداشت محصولات چوبی جهان را به خود اختصاص داده‌اند.

میزان برداشت محصولات چوبی در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۵

واحد: هزارمترمکعب

کشور	پاکستان	ترکیه	ایران	افغانستان	گرجستان	شرح
	۳۳۹۰۴	۲۹۹۸۳	۲۴۶۸	۸۶۳	۶۱۹	میزان برداشت
	۱۶	۱۸	۹۶	۱۱۲	۱۱۷	رتبه جهانی
	۱	۲	۳	۴	۵	رتبه منطقه ای
	۱/۳	-۱/۳	۳/۲	-۳/۵	۹/۷	متوسط نرخ رشد سالیانه (۲۰۰۰-۲۰۰۵)

برداشت محصولات خوراکی :

بررسی وضعیت برداشت محصولات خوراکی در سال ۲۰۰۵ نشان می‌دهد که کشورهای چین، برزیل، کره جنوبی، ایتالیا و هند پنج کشور برتر از نظر برداشت محصولات خوراکی می‌باشند. کشورهای مذکور به ترتیب با میزان برداشتی معادل ۳۱۷۴۸۰۰، ۳۴۸۲۴۹، ۲۳۱۱۹۹، ۷۹۱۵۵ و ۶۱۰۶ تن، ۹۱ درصد از کل برداشت محصولات خوراکی جهان را به خود اختصاص داده‌اند.

میزان برداشت محصولات خوراکی در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۵

واحد: تن

کشور	پاکستان	ترکیه	افغانستان	ازبکستان	تاجیکستان	ایران
میزان برداشت	۴۷۸۴۲	۹۹۷۹	۵۳۸۰	۴۶۵۰	۴۱۳	۱
رتبه جهانی	۷	۱۸	۲۰	۲۲	۳۲	۳۹
رتبه منطقه ای	۱	۲	۳	۴	۵	۶

برداشت محصولات داروئی :

بررسی وضعیت برداشت محصولات داروئی در سال ۲۰۰۵ نشان می‌دهد که کشورهای هند، تونس، چین، ترکیه و ویتنام پنج کشور برتر از نظر برداشت محصولات داروئی می‌باشند. کشورهای مذکور به ترتیب با میزان برداشتی معادل ۶۲۷۰۰، ۲۰۰۰۰، ۱۱۰۰۰، ۹۵۹۹ و ۴۳۴۳ تن، ۸۸/۵ درصد از کل برداشت محصولات داروئی جهان را به خود اختصاص داده‌اند.

میزان برداشت محصولات داروئی در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۵

واحد: تن

کشور	ترکیه	پاکستان	قرقیزستان	ازبکستان	ایران
میزان برداشت	۹۵۹۹	۶۱۶	۲۸۶	۲۸۵	۷
رتبه جهانی	۴	۱۳	۱۷	۱۸	۲۶
رتبه منطقه ای	۱	۲	۳	۴	۵

مقایسه وضعیت تراکتورها در بین کشورهای منطقه جنوب غرب آسیا :

با توجه به بررسی انجام شده بر مبنای اطلاعات اخذ شده از سازمان فائو کشور ایران بین ۲۴ کشور

منطقه جنوب غرب آسیا از نظر نسبت تعداد تراکتور در حال استفاده در هر هزار هکتار زمین قابل

کشت دارای مقام پنجم به شرح جدول ذیل می باشد . ضمن آنکه از نظر تعداد کل تراکتورهای در حال

استفاده بعد از کشورهای ترکیه و پاکستان دارای مقام سوم می باشد.

جدول مقایسه ای کشورهای دارای بالاترین رتبه بین ۲۴ کشور منطقه جنوب غرب آسیا از نظر

تعداد تراکتور قابل استفاده نسبت به زمین قابل کشت در سال ۲۰۰۵

ردیف	کشور	تعداد تراکتور در حال استفاده	زمین قابل کشت هکتار	نسبت تعداد تراکتور در ۱۰۰۰ هکتار
۱	ترکیه	۱۰۲۲۳۶۵	۲۳۸۳۰۰۰۰	۴۲/۹
۲	ازبکستان	۱۷۰۰۰۰	۴۷۰۰۰۰۰	۳۶/۲
۳	سوریه	۱۰۶۱۳۱	۴۸۷۳۰۰۰	۲۱/۸
۴	پاکستان	۴۲۰۷۰۲	۲۱۲۷۵۰۰۰	۱۹/۸
۵	ایران	۲۸۷۳۶۵	۱۶۵۳۳۰۰۰	۱۷/۴

۵- اهداف کلی و راهبردها

جدول ۲- اهداف کلی، راهبردها و برنامه‌های اجرایی

ردیف	اهداف کلی	راهبردها	برنامه‌های اجرایی
۱	رشد ۶ درصدی در ارزش افزوده بخش کشاورزی	<ul style="list-style-type: none"> - افزایش سرمایه‌گذاری و ایجاد زمینه‌های لازم به منظور جلب و جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی در بخش کشاورزی - ارتقا سامانه‌های پایش و ارزیابی طرح‌ها و پروژه‌ها در بخش کشاورزی 	
۲	ارتقاء بهره‌وری در بخش کشاورزی (منابع عوامل و فعالیتها)	<ul style="list-style-type: none"> - ارتقاء دانش، بینش و مهارت بهره‌برداران و تولیدکنندگان بخش کشاورزی - توسعه نظام‌های بهره‌برداری در بخش کشاورزی (آب، خاک، ...) - توسعه تحقیقات، آموزش و ترویج کاربردی، تقاضا محور و مشتری‌مدار در بخش کشاورزی - توسعه مکانیزاسیون و ارتقا فن‌آوری در بخش کشاورزی - افزایش تولیدات کشاورزی در محیط‌های کنترل شده - متنوع‌سازی ابزارهای حمایتی به منظور کاهش زیان ناشی از مداخلات در راستای افزایش کارایی سیاست‌گذاری 	<ul style="list-style-type: none"> - استفاده از ظرفیت فارغ‌التحصیلان کشاورزی و منابع طبیعی - افزایش ضریب تبدیل آب به محصولات کشاورزی (زراعی و باغی) از ۰/۹ به ۱/۴ کیلوگرم به ازای هر مترمکعب آب مصرفی - بهبود کارایی مصرف نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی - افزایش راندمان آبیاری در کلیه مراحل تامین، انتقال، توزیع، تحویل و مصرف آب - تعیین الگوی کشت بهینه در راستای افزایش بهره‌وری عوامل و نهاده‌های تولید - نوسازی و بازسازی ادوات، تجهیزات و ماشین‌ها در بخش کشاورزی - بهره‌برداری بهینه از منابع و کاهش ضایعات در تولید و فرآوری محصولات کشاورزی - الگوی کشت مناسب در بخش کشاورزی - ساماندهی واحدهای خرد و دهقانی با تاکید بر یکپارچه‌سازی، ایجاد واحدهای فنی و اقتصادی و چند کارکردی نمودن آنها - ایجاد و ساماندهی تشکل‌های بهره‌برداران از آب

جدول ۲- اهداف کلی، راهبردها و برنامه‌های اجرایی

ردیف	اهداف کلی	راهبردها	برنامه‌های اجرایی
۳	ارتقاء شاخص ضریب امنیت غذایی در محصولات اساسی و افزایش تولید و فرآوری محصولات کشاورزی	<ul style="list-style-type: none"> - افزایش ضریب خودکفایی در محصولات اساسی و پایداری تولید - ارتقاء سلامت و بهداشت تولیدات کشاورزی و اعمال ضوابط زیست محیطی - گسترش روشهای غیرشیمیایی کنترل آفات و بیماریها - بهبود شاخص تغذیه و افزایش مصرف سرانه پروتئین حیوانی - توسعه، بازسازی و نوسازی صنایع تبدیلی، تکمیلی و نگهداری محصولات کشاورزی با تاکید بر استقرار آنها در قطب‌های تولید محصولات کشاورزی - افزایش ضریب خودکفائی در محصولات اساسی کشاورزی 	<ul style="list-style-type: none"> - اعمال ضوابط زیست‌محیطی، مدیریت پسماندها و کنترل باقیمانده‌های دارویی و سموم در محصولات کشاورزی و فرآورده‌های دامی و شیلاتی - تامین بهداشت و سلامت محصولات کشاورزی و فرآورده‌های دامی و شیلاتی از طریق اعمال استانداردهای بهداشتی - ارتقاء نظام پایش و مراقبت از بیماری‌های دامی و گیاهی - گسترش مبارزه بیولوژیکی با آفات گیاهی - فراهم نمودن زمینه امنیت زیستی- تولیدی دام کشور - امکانات مناسب تشخیص و کنترل بیماری‌های دامی و گیاهی
۴	حفظ، احیاء، توسعه، بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی و منابع پایه	<ul style="list-style-type: none"> - تعادل و تعدیل بخشی سفره‌های آب زیرزمینی و آبخوان‌ها - حفظ تنوع زیستی و استعدادهای بالقوه منابع طبیعی و مهار عوامل تخریب - اشاعه فرهنگ حفاظت از منابع طبیعی با مشارکت همه دستگاه‌ها - حفاظت از منابع ژنتیکی گیاهی و جانوری در بخش کشاورزی - تقویت عزم ملی برای حفظ، احیاء و توسعه پایدار منابع طبیعی و افزایش بهره‌وری - الزام رعایت هزینه و منفعت اجتماعی در ارزیابی طرحها و ارزشگذاری منابع - با پدیده بیابان‌زایی و کنترل کانون‌های بیابان‌زای داخلی و خارجی - مدیریت ریسک و کنترل بحران‌ها و بلایای طبیعی در عرصه‌های منابع طبیعی و منابع پایه بخش کشاورزی - دام‌مازاد بر ظرفیت از عرصه‌های مرتعی و جنگلی - حفظ و صیانت از اراضی کشاورزی و پیشگیری از روند رو به رشد تغییر کاربری اراضی کشاورزی - مدیریت تقاضا در بهره‌برداری از منابع آب و اعمال مدیریت جامع، هماهنگ، یکپارچه و نظام‌مند منابع (آب و خاک و جنگل و مرتع) طبیعی در حوزه‌های آبخیز - تعیین کاربری و بهره‌برداری از اراضی ملی و دولتی براساس اصول آمایش سرزمین - حفاظت و ارتقا سطح ذخایر آبریزان و حمایت از گونه‌های در معرض خطر - اولویت بخش کشاورزی در توسعه زیربناهای کشور 	<ul style="list-style-type: none"> - تثبیت و قطعیت مالکیت دولت بر اراضی ملی و دولتی و رفع تداخلات و معارضات حقوقی، قانونی و ثبتی و صیانت از منابع طبیعی - ارتقاء شاخص‌های مدیریت جنگل‌های ایران در برنامه اقدام ملی جنگل - شناسایی، ثبت، حفظ و احیاء منابع ژنتیکی گیاهی و جانوری در بخش کشاورزی - ارزیابی زیست‌محیطی طرح‌ها و برنامه‌های عمرانی و توسعه‌ای در عرصه‌های منابع طبیعی - ارزش‌گذاری اقتصادی منابع طبیعی و منابع پایه (کارکردهای بازاری و غیر بازاری) و احتساب آن در حساب‌های ملی کشور - مقابله با پدیده بیابان‌زایی و کنترل کانون‌های بیابان‌زای داخلی و خارجی - خروج دام‌مازاد بر ظرفیت از عرصه‌های مرتعی و جنگلی - ارتقای مدیریت کیفی، کمی و بهره‌برداری از منابع خاک - ساماندهی و ایجاد نظام جامع آمار و اطلاعات بهنگام بخش کشاورزی با تاکید بر تولید اطلاعات توصیفی و مکانی - ایجاد زمینه‌های بازسازی موثر ذخایر دام و آبریزان کشور - تهیه و اجرای طرح آمایش سرزمین - گسترش سامانه پایش و ارزیابی وضعیت منابع طبیعی و پایه تولید - ایجاد ترکیب جمعیتی مناسب و تنوع نژادی و گونه‌ای دام، طیور و آبریزان در کشور - تشکیل شورای عالی مدیریت منابع طبیعی و آبخیزداری کشور - تنظیم و اعمال الگوهای مناسب استفاده از آب و خاک

جدول ۲- اهداف کلی، راهبردها و برنامه‌های اجرایی

برنامه‌های اجرایی	راهبردها	اهداف کلی	ردیف
<ul style="list-style-type: none"> - استقرار نظام جامع و کارآمد آمار و فناوری اطلاعات بخش کشاورزی 	<ul style="list-style-type: none"> - ارتقاء کیفیت تولید و فرآوری محصولات کشاورزی تا سطح استانداردهای جهانی - ساماندهی بازار محصولات کشاورزی با تقویت تشکلهای بخش کشاورزی - گسترش زیرساخت‌های اطلاعاتی و ارتباطی بخش کشاورزی - گسترش شبکه گسترده تعاونی‌های بخش کشاورزی در مناطق روستایی و عشایری 	<p>توسعه بازار و صادرات محصولات و فرآورده‌های کشاورزی</p>	<p>۵</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تهیه طرح‌های توسعه روستایی - ایجاد کانون‌های مناسب اسکان عشایر 	<ul style="list-style-type: none"> - توسعه تشکلهای و تقویت و کارآمدسازی سازمان‌های مردم‌نهاد، تعاونی‌ها و اتحادیه‌های تخصصی استانی و سراسری بخش کشاورزی - توسعه فرصت‌های شغلی در بخش کشاورزی - توسعه روستایی و عشایری با رویکرد بهبود شرایط زیست‌محیطی و مهار عوامل تخریب منابع طبیعی - توسعه و تنوع بخشی پوشش‌های بیمه‌ای در بخش کشاورزی - هدفمند نمودن یارانه‌ها در جهت ارتقا سطح درآمد کشاورزان، روستائیان و عشایر و بهبود کمی و کیفی محصولات کشاورزی - بهبود شاخص‌های توسعه در جوامع روستایی و عشایری - گسترش کشاورزی صنعتی - توسعه صنایع روستایی و خدمات نوین - اصلاح نظام قیمت‌گذاری محصولات کشاورزی با هدف بهبود رابطه مبادله بخش کشاورزی - ارتقا منابع انسانی توسعه یافته و کارآمد در بخش کشاورزی - مشارکت موثر بخش غیر دولتی در برنامه‌ریزی و تصمیم‌سازی در جهت افزایش کارایی در فعالیت‌های بخش کشاورزی - توسعه زیرساخت‌های فیزیکی و خدمات فنی و تخصصی به بهره‌برداران بخش کشاورزی - توسعه پایگاه‌های اطلاعاتی بهره‌برداران بخش کشاورزی 	<p>ارتقاء سطح درآمد و زندگی کشاورزان، روستائیان و عشایر</p>	<p>۶</p>

۶- شاخص‌های کلان با رویکرد اسلامی - ایرانی

اهداف کمی منابع طبیعی و آبخیزداری در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)

ردیف	عناوین هدفهای کمی	واحد متعارف	عملکرد برنامه چهارم	باقیمانده برنامه چهارم	سالهای برنامه پنجم سازندگی (با احتساب باقیمانده برنامه چهارم)					
					جمع	1393	1392	1391	1390	1389
1	خروج دام از جنگلهای شمال	هزار واحددامی	360	2040	468	500	600	700	740	3008
2	ساماندهی جنگل نشینان در شمال کشور	خانوار	1260	5540	1662	1600	1700	1800	2040	8802
3	توسعه زراعت چوب	هزار هکتار	50	50	30	30	30	30	30	150
4	توسعه جنگلهای دست کاشت	هزار هکتار	250	250	115	150	150	160	175	750
5	افزایش سطوح تحت پوشش طرحهای مدیریت جنگل *	هزار هکتار	3300	600	3900	4500	5500	6500	7800	7800
6	اجرای عملیات بیابان زدایی و کنترل کانونهای بحرانی بیابانزا	هزار هکتار	320	1180	480	500	500	500	500	2480
7	ارتقاء ضریب حفاظت از جنگلها و مراتع	درصد	40	10	55	60	65	70	75	75
8	ممیزی اراضی و تفکیک مستثنیات	میلیون هکتار	19	21	8	8	5	0	0	21

ردیف	عناوین هدفهای کمی	واحد متعارف	عملکرد برنامه چهارم	سالهای برنامه پنجم سازندگی (با احتساب باقیمانده برنامه چهارم)					باقیمانده برنامه چهارم	
				1389	1390	1391	1392	1393		جمع
9	کاداستر منابع طبیعی و سامانه های اطلاعات توصیفی زمین	میلیون هکتار	0	10	12	15	18	20	75	0
10	استعداد یابی و تعیین کاربری بر اساس توان اکولوژیک	میلیون هکتار	0	1	1.5	1.5	2	2	8	0
11	افزایش سطوح اجرایی طرحهای مرتعداری	میلیون هکتار	30	4	4	4	4	4	20	0
11- الف	ممیزی مراتع*	میلیون هکتار	70	74	78	82	86	0	86	16
11- ب	ساماندهی چرای دام د مراتع*	میلیون هکتار	70	74	78	82	86	0	86	16
12	عملیات آبخیزداری در حوزه سدها*	میلیون هکتار	2.1	4	7	11	14	17	17	3.13
13	عملیات آبخیزداری در سایر حوزهها*	میلیون هکتار	4.5	2.4	5.6	9.6	14.3 5	15	15	0
14	پخش سیلاب و تغذیه آبخوانها در حوزه شهری و روستایی	هزار هکتار	50	350	400	400	400	400	1950	1450
15	تامین سوخت فسیلی جنگل نشینان ، عشایر و جوامع محلی در اراضی بیابانی	درصد	50	60	70	80	90	100	100	50

سالهای برنامه پنجم سازندگی (با احتساب باقیمانده برنامه چهارم)						باقیمانده برنامه چهارم	عملکرد برنامه چهارم	واحد متعارف	عناوین هدفهای کمی	ردیف
جمع	1393	1392	1391	1390	1389					
40	40	36	32	28	24	4	6	درصد	ارتقای ضریب آگاهی و مشارکت مردم	16

* - تجمعی

جدول توزیع اهداف کمی برنامه پنجم زیربخش آب و خاک به تفکیک طرح و سال

ردیف	نام طرح / سال	واحد طرح	1389	1390	1391	1392	1393	جمع کل
1	اجرای کانالهای آبیاری عمومی	هزار کیلومتر	21	22	31	32	34	140
2	اجرای روشهای نوین آبیاری	هزار هکتار	184	186	190	194	200	954
3	اصلاح و بهبود روشهای سنتی آبیاری	هزار هکتار	300	300	300	300	300	1500
4	توسعه شبکه های فرعی آبیاری و زهکشی	هزار هکتار	95	100	103	103	107	508
5	طرحهای کوچک و زود بازده تامین آب کشاورزی	میلیون متر مکعب	208	220	232	244.	256.	1161
6	بهنگام و اجرایی نمودن سند ملی الگویی مصرف بهینه آب کشاورزی	هزار هکتار	420	490	560	630	700	2800
7	توسعه و بهسازی آب بندانها	میلیون متر مکعب	116	131	144	161	177	728
8	احیاء و مرمت قنوات	میلیون متر مکعب	68	77	87	96	105	433
9	بهره برداری و نگهداری از سازه های آب و آبیاری	هزار هکتار	420	490	560	630	700	2800
10	پایش اثر بخشی پروژه های آب و خاک	هزار هکتار	520	550	580	611	641	2902
11	بررسی و تقاضای آب کشاورزی	هزار هکتار	420	490	560	630	700	2800
12	استفاده از آبهای نامتعارف	میلیون متر مکعب	70	80	90	100	100	440

550	110	110	110	110	110	هزارهکتار	تجهیز و نوسازی اراضی پایاب سدهای مخزنی و بندهای انحرافی	13
250	50	50	50	50	50	هزارهکتار	تجهیز و نوسازی اراضی شالیزاری	14
550	110	110	110	110	110	هزارهکتار	تجهیز و نوسازی اراضی سنتی	15
150	30	30	30	30	30	هزارهکتار	احیاء، اصلاح و بهسازی خاکهای اراضی کشاورزی	16
1100	220	220	220	220	220	هزار هکتار	مطالعات خاکشناسی برای تهیه نقشه های خاک شناسی	17
500	100	100	100	100	100	هزار هکتار	مدیریت ماده آلی خاکهای کشاورزی کشور	18
1800 0	3600	3600	3600	3600	3600	هزار هکتار	پایش کیفیت اراضی کشاورزی	19
500	100	100	100	100	100	هزار هکتار	اجرای عملیات آب و خاک در عرصه تشکلهای کشاورزی	20
250	50	50	50	50	50	هزار هکتار	حفاظت خاک کشاورزی	21

اهداف کمی تولید محصولات زراعی در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)

واحد : هزارتن

متوسط نرخ رشد سالیانه (%)	سال‌های برنامه پنجم					سال پایه	نام محصول
	1393	1392	1391	1390	1389	1386	
۱/۸	17335	17035	16741	16451	16167	۱۵۸۸۷	گندم
۶/۳	4208	3960	3726	3506	3299	۳۱۰۴	جو
۹/۷	3893	3548	3234	2948	2687	۲۴۴۹	شلتوک
۸/۲	3500	3235	2990	2764	2554	۲۳۶۱	ذرت دانه ای
۱/۵	765	754	743	732	721	۷۱۱	حبوبات
۱۱/۵	540	484	434	389	349	۳۱۳	پنبه
۲/۲	6035	5904	5775	5650	5527	۵۴۰۷	چغندرقد
۸/۸	8100	7445	6844	6291	5782	۵۳۱۵	نیشکر
۳۰/۷	2393	1831	1401	1072	821	۶۲۸	دانه های روغنی
۴/۶	5053	4829	4614	4409	4213	۴۰۲۶	سیب زمینی
۰/۹	2111	2091	2072	2052	2033	۲۰۱۴	پیاز
۱	16561	16399	16239	16081	15924	۱۵۷۶۸	سبزی و صیفی
۶/۲	7111	6699	6310	5944	5600	۵۲۷۵	یونجه
۹/۶	15737	14359	13102	11955	10909	۹۹۵۴	سایر نباتات علوفه ای
۴/۹	93342	88574	84226	80244	76586	73404	جمع

- ماخذ سال پایه آمارنامه های کشاورزی , دفتر آمار و فن آوری اطلاعات.

* - ماخذ سال پایه محصولات شلتوک و چغندرقد معاونت امور تولیدات گیاهی.

** - تحقق اهداف تولید دانه های روغنی منوط به تامین کلیه الزامات و منابع آن می باشد.

اهداف کمی باغبانی در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)

سال‌های برنامه پنج ساله پنجم						عنوان فعالیت
جمع	۹۳	۹۲	۹۱	۹۰	۸۹	
۶۹۵۴۹۰	۱۴۳۹۲۱	۱۴۴۱۲۹	۱۴۰۳۰۳	۱۳۴۲۱۷	۱۳۲۹۲۰	توسعه (هکتار)
550000	77000	112000	123000	126000	112000	توسعه باغات در اراضی دیم / هکتار
۵۷۱۹۴۸	۱۳۰۹۱۹	۱۲۵۲۰۲	۱۱۵۰۱۹	۱۰۶۴۶۹	۹۴۳۳۹	اصلاح و احیاء / هکتار
۲۸۱۸۵۸	۶۳۰۱۰	۵۹۶۷۰	۵۶۹۶۵	۵۲۹۶۶	۴۹۲۴۷	حذف و جایگزینی / هکتار
۱۱۴۱۷۵۰۲۵/۲	۲۵۹۹۱۶۷۸/۲	۲۴۳۱۴۷۸۷/۶	۲۲۷۶۳۵۶۰	۲۱۲۷۲۸۷۴/۲	۱۹۸۳۲۱۲۵/۲	تولید / تن
۷۶۶۰۹۲۹۰۰	۱۶۰۵۵۹۲۰۰	۱۵۸۰۹۷۶۰۰	۱۵۵۲۸۰۰۰۰	۱۴۹۳۶۶۳۰۰	۱۴۲۷۸۹۸۰۰	نهال / اصله
۵۷۱۱۱۵۰	۱۴۲۶۰۰۰	۱۱۵۶۰۰۰	۱۱۵۴۴۰۰	۱۰۳۴۶۰۰	۹۴۰۱۵۰	بیمه / هکتار
20425	4085	4085	4085	4085	4085	ماشین آلات / دستگاه
6721224	1584100	1460890	133620 0	1222936	1117098	میزان صادرات / تن
14513	3229	3086	2932	2721	2543	ارزش صادرات / میلیون دلار

توضیحات:

- سطح توسعه مجتمع‌های گلخانه ای در برنامه پنجساله پنجم ۳۶۵۰۹ هکتار می باشد.
- میزان پیش بینی تولید مجتمع‌های گلخانه‌ای ۲۱۹۰۵۵۲ تن می باشد.

اهداف کمی تولید در زیر بخش شیلات طی سال های برنامه پنجم سازندگی

واحد: تن

نرخ رشد طی سالهای برنامه	جمع سال های برنامه	اهداف کمی تولید طی سال های برنامه					سال پایه (۱۳۸۶)	عنوان هدف
		1393	1392	1391	1390	1389		
6.8	2412500	549300	51210 0	47990 0	44970 0	42150 0	329571	صید در آب های جنوب
3.6	215090	45550	45060	43275	41590	39615	39174	صید در آب های شمال
6.6	2627590	594850	55716 0	52317 5	49129 0	46111 5	368745	جمع صید در آب های شمال و جنوب
14.8	1646253	430150	36378 0	32115 7	28320 0	24796 6	193677	آبزی پروری
9.6	4273843	102500 0	92094 0	84433 2	77449 0	70908 1	562422	جمع

اهداف کمی تولیدات دامی در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)

واحد: هزارتن

متوسط نرخ رشد	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	سال پایه	عنوان هدف
%۵/۴	۱۲۴۳۰/۲	۱۱۷۹۳	۱۱۱۸۹	۱۰۶۱۶	۱۰۰۷۲	۹۵۵۶	شیر
%۱/۹	۱۰۱۲	۹۹۳	۹۷۵	۹۵۶	۹۳۹	۹۲۱	گوشت قرمز
%۶/۳	۲۱۷۵/۹	۲۰۴۲	۱۹۱۵	۱۷۹۶	۱۶۹۰	۱۶۰۵	گوشت مرغ
%۳/۱	۹۱۸	۸۸۴	۸۵۲	۸۲۰	۷۹۰	۷۸۹	تخم مرغ
%۵/۱	۵۱	۴۹	۴۶	۴۴	۴۲	۴۰	عسل
%۵/۱	۱۶۵۸۷	۱۵۷۶۱	۱۴۹۷۷	۱۴۲۳۲	۱۳۵۳۳	۱۲۹۱۱	جمع

اهداف کمی بخش تحقیقات در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)

عنوان برنامه	عناوین اهداف کمی	شاخص	سال های برنامه					جمع برنامه
			سال پایه ۱۳۸۶	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	
پژوهشهای کاربردی	اجرای طرحهای تحقیقاتی در زمینههای مختلف	تعداد	۴۷۰۷	۵۱۷۷	۵۶۹۵	۶۸۳۴	۸۲۰۱	۸۲۰۱
	ایجاد مراکز رشد و فناوری	تعداد	۸	۸	۱۰	۱۲	۱۲	۴۸
دستاوردهای علمی و فنی	مقالات پژوهشی و ترویجی	تعداد	۱۷۴۵	۱۷۸۰	۱۸۱۵	۱۸۵۲	۱۸۸۹	۱۰۷۹۲
	اختراع، ابتکار و نوآوری	مورد	۱۰۸	۱۳۰	۱۵۵	۱۸۶	۲۲۳	۸۹۲
	دستورالعمل فنی	مورد	۳۴۸	۳۵۵	۳۶۲	۳۷۰	۳۷۷	۲۱۵۴
	نشریات علمی و ترویجی	تعداد	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۳
تولید نهادهها و عوامل تولید	تولید هسته های اولیه و والدین بذور	تن	۵۷۷۵	۶۰۶۳	۶۳۶۶	۶۶۸۵	۷۰۲۰	۳۷۴۰۹
	تولید هسته اولیه نهال و پیوندک	اصله نهال پیوندک	۴۲۰۰۰	۴۴۱۰۰	۴۶۳۰۵	۴۸۶۲۰	۵۱۰۵۱	۲۷۲۰۷۶
	تولید انواع واکسن مورد مصرف (دام، طیور و پزشکی)	میلیون دز	۱۹۶۶	۲۱۲۷	۲۲۸۸	۲۴۴۹	۲۶۱۰	۱۱۴۴۰
	تولید تو برکولین	میلیون دز	۴/۲	۴/۴	۴/۶	۴/۸	۵	۲۳
	تولید کیت های تشخیصی	تعداد	۳	۶	۸	۹	۱۰	۳۹
	تولید مینی تیوبر	میلیون غده	۵/۲	۶/۲	۷/۲	۸/۲	۹/۲	۳۶
	تولید تخم نوغان پایه (3p) و (2p)	کارت تخم	۳۴۰	۳۴۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۶۰	۱۹۴۰
حفظ و نگهداری و احیاء ذخائر ژنتیکی (منابع طبیعی)	تکمیل فلور گیاهی	گونه	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۲۰۰۰
	تکمیل فون	پروژه	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
	تکمیل بانک ژن	نمونه بذر	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۱۵۰۰۰
حفظ و نگهداری و احیاء ذخائر ژنتیکی (زراعت و باغبانی)	تکمیل بانک ژن	مورد	۱	۱	۱	۱	۱	۱
	حفظ ذخائر ژنتیکی (دامی و طیور)	قطعه	۶۵۰۰	۶۶۰۰	۶۷۰۰	۶۸۰۰	۶۹۰۰	۳۳۵۰۰
حفظ و نگهداری و احیاء ذخائر ژنتیکی (دام و آبزیان)	تکمیل بانک ژن (دام و آبزیان)	مورد	۶	۶	۶	۶	۶	۶
	تکمیل بانک ژن (کرم ابریشم)	واریته	۱۰۸	۱۰۸	۱۱۵	۱۱۵	۱۲۰	۱۲۰
حفظ و نگهداری و احیاء ذخائر ژنتیکی (گیاهپزشکی)	تکمیل فلور گیاهی	تعداد	۳۵۰۰	۳۵۰۰	۳۵۰۰	۳۵۰۰	۳۵۰۰	۱۷۵۰۰
	تکمیل فون	مورد	۵۰۰۰	۵۰۰۰	۵۰۰۰	۵۰۰۰	۵۰۰۰	۲۵۰۰۰
	تکمیل بانک ژن و میکرو ارگانسیم های مفید	نمونه زنده	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۲۰۰۰

اهداف کمی بخش آموزش در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)

برنامه	اهداف کمی	واحد متعارف	سال پایه (۱۳۸۶)	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	جمع برنامه ۱۳۸۹-۱۳۹۳
آموزشهای رسمی کشاورزی	آموزشهای فنی و حرفه ای رسمی کشاورزی	نفر	۸۸۲۵	۸۹۶۵	۱۰۸۵۸	۱۳۰۳۹	۱۵۶۵۵	۱۸۷۸۵	۶۷۳۰۲
	آموزشهای علمی کاربردی	نفر دانشجو	۲۰۰۸۹	۲۶۰۴۴	۲۸۰۰۴	۲۹۸۹۰	۳۰۱۹۵	۳۰۴۵۲	۱۴۴۵۸۵
آموزشهای غیر رسمی کشاورزی	آموزشهای فنی و حرفه ای غیر رسمی کشاورزی	نفر روز	۱۱۸۳۶	۱۰۴۸۰۵۴	۱۳۶۳۱۲۹	۱۶۸۷۶۳۸	۲۰۱۴۵۱۶	۲۲۰۶۳۳۱	۸۳۱۹۶۶۹
	آموزش مهارتی گام به گام	نفر	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۷۰۰۰۰	۸۰۰۰۰	۸۰۰۰۰	۳۰۰،۰۰۰
آموزش کارکنان	آموزش ضمن خدمت (کوتاه مدت) کارکنان	نفر روز	۲۳۴۹۹	۵۶۶۶۶۷	۵۴۶۳۳۴	۴۹۶۰۳۴	۴۵۰۷۶۴	۴۳۵۳۷۱	۲۴۹۵۱۷۰
	آموزش بلند مدت کارکنان	نفر	۹۱۴	۹۱۴	۹۱۶	۶۲۴	۵۶۰	۶۰۵	۳۶۱۹
تهیه و تولید رسانه‌های غیر الکترونیکی و الکترونیکی	کتاب مجله ، لوح فشرده آموزشی و.....	عنوان	۱۲۶	۲۴۲	۲۷۵	۳۰۷	۳۴۵	۳۵۵	۱۵۲۴
	فیلم آموزشی و تله تئاتر	دقیقه	۶۵۰	۷۲۰	۸۰۰	۸۸۰	۱۰۰۰	۱۱۰۰	۴،۵۰۰

اهداف کمی بخش ترویج در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)

ردیف	برنامه	اهداف کمی	واحد متعارف	سال پایه (۱۳۸۶)	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	جمع برنامه -۱۳۸۹ ۱۳۹۳
1	مدیریت تلفیقی روشهای ترویجی ،انتقال یافته ها و ایجاد موقعیت های ترویجی	آموزشهای ترویجی و مهارتی غیر رسمی	نفر روز	1104089	2458435	2858435	3258435	3658435	4058435	16292175
		پایاده سازی الگوی برنامه ترویجی ، روز مزرعه و.....	مورد	1905	8780	9050	7310	7470	7455	40065
		شناسایی و معرفی تولید کنندگان نمونه	نفر	3000	3000	3000	3000	3000	3000	15000
		تدوین دایره المعارف دانش بومی	تعداد	7	7	9	10	12	12	50
2	ترویج غیر دولتی	استقرار و حمایت از شرکتهای خدمات مشاوره ای ، فنی ومهندسی کشاورزی و....	مورد	726	726	872	1046	1256	1506	5406
		توانمند سازی اعضا	نفر	3630	4360	5230	6280	7530	27030	
3	برنامه رادیو تلویزیونی	تهیه و تولید برنامه های رادیویی و تلویزیونی و.....	دقیقه	13200	14700	17200	20900	26500	35700	115000
4	رسانه های ترویجی	تهیه و تولید رسانه های نوشتاری ترویجی	عنوان	350	400	450	500	550	600	2500
5		تقویت شبکه ترویج	مورد	500	500	600	700	800	1000	3600
6		استقرار و بهبود فناوری اطلاعات و ارتباطات	مورد	12	12	12	12	12	12	72
7	توانمندی اقتصادی و اجتماعی زنان روستایی و عشایری	گسترش مشارکت زنان روستایی در افزایش تولید و درآمد خانوار	نفر	15120	15120	15120	15120	15120	15120	75600
		سازماندهی نیروهای داوطلب در قالب طرح بسیج سازندگی	نفر روز	3000000	5000000	5000000	5000000	5000000	5000000	25000000
8	سازماندهی و تقویت عاملین ترویج	جذب وسازماندهی آموزش و حمایت از سربازان سازندگی	نفر	12000	14500	19225	23383	28280	34312	119700
9	توسعه تشکل ها	ساماندهی تشکل های موجود	مورد	5014500	5014500	5019225	5023383	5028280	5034312	25119700
		حمایت و توانمند سازی تشکل ها	نفر روز	40000	428794	428794	428794	428794	428794	2143968
10	نظام صنفی کشاورزی	استقرار نظام صنفی	نفر (بهرهبردار)	175200	175200	175200	175200	175200	175200	876000

اهداف کمی حفظ نباتات در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)

ردیف	شرح	واحد	سال پایه	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
۱	کنترل آفات نباتی	هکتار	۴۷۳۲۰۸۷	۴۵۹۱۶۷۰	۴۴۵۱۲۵۲	۴۳۱۰۸۳۵	۴۱۷۰۴۱۷	۴۰۳۰۰۰۰
۲	مبارزه بیولوژیک با آفات نباتی	هکتار	۲۰۰۰۰۰	۲۴۰۰۰۰	۲۸۱۰۰۰	۳۴۵۶۰۰	۴۱۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰
۳	مبارزه با آفات همگانی(سن غلات)	هکتار	۱۰۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰۰
۴	مبارزه با آفات همگانی(نخیلات و مرکبات)	هکتار	۵۹۱۰۰	۵۹۱۰۰	۵۹۱۰۰	۵۹۱۰۰	۵۹۱۰۰	۵۹۱۰۰
۵	مبارزه با آفات عمومی(چونندگان و ملخ ها)	هکتار	۸۵۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰۰
۶	کنترل بیماریهای نباتی	هکتار	۲۲۲۱۲۳۷	۲۲۲۰۹۹۰	۲۲۲۰۷۴۲	۲۲۲۰۴۹۵	۲۲۲۰۲۴۷	۲۲۲۰۰۰۰
۷	مبارزه زراعی و مکانیکی با آفات نباتی	هکتار	۴۰۵۵۰۳۹	۴۱۹۴۰۳۱	۴۳۳۳۰۲۳	۴۴۷۲۰۱۶	۴۶۱۱۰۰۸	۴۷۵۰۰۰۰
۸	مبارزه با علف های هرز	هکتار	۷۳۹۸۸۸۱	۷۶۱۹۱۰۵	۷۸۳۹۳۲۹	۸۰۵۹۵۵۲	۸۲۷۹۷۷۶	۸۵۰۰۰۰۰
۹	استقرار و گسترش شبکه های مراقبت و پیش آگاهی	هکتار	۱۱۵۲۰۶۷۶	۱۱۲۱۶۵۴۱	۱۰۹۱۲۴۰۶	۱۰۶۰۸۲۷۰	۱۰۳۰۴۱۳۵	۱۰۰۰۰۰۰۰
۱۰	ضد عفونی بذور	تن	۱۵۰۵۲۰۹	۱۵۲۴۱۶۷	۱۵۴۳۱۲۵	۱۵۶۲۰۸۴	۱۵۸۱۰۴۲	۱۶۰۰۰۰۰
۱۱	ردیابی آفات قرنطینه ای (داخلی و خارجی)	هکتار	۶۸۱۸۰۰	۱۲۳۶۳۴۵	۱۳۹۵۲۵۲	۱۵۵۸۸۷۲	۱۷۲۷۵۸۱	۱۹۰۱۷۸۷
۱۲	مبارزه با آفات قرنطینه ای داخلی	هکتار	۴۵۸۰۰	۴۸۰۹۰	۵۰۵۰۰	۵۳۰۰۰	۵۵۶۵۰	۵۸۴۰۰
۱۳	کنترل قرنطینه ای و صدور مجوز عبور گیاهان ترانزیتی	تن	۹۶۸۴۳۵	۱۳۵۵۸۰۹	۱۸۹۸۱۳۲	۲۶۵۷۳۸۴	۳۷۲۰۳۳۷	۵۲۰۸۴۷۱
۱۴	کنترل قرنطینه ای و ترخیص محصولات وارداتی	تن	۸۱۲۵۳۵۴	۹۵۸۱۷۹۱۷	۱۱۳۱۳۷۴۲	۱۳۳۵۰۲۱۵	۱۵۷۵۳۲۵۳	۱۸۵۸۸۸۳۸
۱۵	صدور گواهی بهداشت نباتی و کنترل قرنطینه ای محصولات صادراتی	تن	۱۱۹۱۰۲۲	۱۵۴۸۳۲۸	۲۰۱۲۸۲۶	۲۶۱۶۶۷۳	۳۴۰۱۶۷۴	۴۴۲۲۱۷۶
۱۶*	کنترل قرنطینه ای بر روی اندام های گیاهی وارداتی	هکتار	۲۲۰۷۲	۲۴۴۱	۲۶۹۶	۲۹۷۰	۳۲۷۵	۳۶۱۸
۱۷	ارائه خدمات ضد عفونی نباتات صادراتی	تن	۱۱۹۶۲۶۸	۱۳۷۵۷۰۸	۱۵۸۲۰۶۴	۱۸۱۹۳۷۳	۲۰۹۲۲۷۸	۲۴۰۶۱۱۹
۱۸	ضد عفونی محموله ها و اندام های گیاهی وارداتی	مترمکعب	۷۶۴۴۶۷	۷۴۹۱۷۷	۷۳۴۱۹۴	۷۱۹۵۱۰	۷۰۵۱۰۰	۶۹۰۰۰۰
۱۹	مدیریت تلفیقی آفات	هزارهکتار	۰	۷۵۰	۱۵۰۰	۲۲۵۰	۳۰۰۰	۳۷۵۰
۲۰	ردیابی و مدیریت آفات جنگلها	هزار هکتار	۴۰۰	۴۵۰	۵۰۰	۵۵۰	۶۰۰	۶۵۰
۲۱	مبارزه بیولوژیک در منابع طبیعی	هکتار	۰	۲۰۰۰	۲۴۰۰	۲۸۸۰	۳۵۰۰	۴۲۰۰

جدول اهداف کتی بهداشت دام و دامپزشکی در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)

واحد: درصد

عنوان هدف	سال پایه ۱۳۸۶	سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۹۰	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۹۳	متوسط نرخ رشد
پوشش بهداشتی دامها در برابر بیماریهای دامی	49.1	55.2	59.4	62.9	65	70.8	۷,۶
پوشش بهداشتی دامها در برابر بیماریهای دامی قابل انتقال بین انسان و دام	۸۱,۱	86.9	90.2	91.4	92.7	92.6	۲,۷
پوشش کنترل کیفی و بهداشتی تولیدات خام دامی و شیلاتی	42.2	72.9	76.4	80.4	84.1	88	۱۸,۴
پوشش بهداشتی مزارع تکثیر و پرورش طیور، زنبور عسل و کم ابریشم در برابر بیماریها	26	45.5	55.4	65.3	75.2	85.2	۲۸,۶
پوشش بهداشتی آبیاری مراکز تکثیر و پرورش و منابع آبی	19	22	25	28	31	34	۱۲,۴
پوشش نظارت و کنترل شرعی بر تولیدات خام دامی و شیلاتی	55.4	74.7	98.9	99.2	99.6	99.9	۱۳,۶

برنامه های اجرایی و اهداف کمی مکانیزاسیون کشاورزی و صنایع تبدیلی و تکمیلی

متوسط نرخ رشد سالانه در برنامه پنجم	سال های برنامه پنجم					سال پایه ۱۳۸۶	واحد	برنامه های اجرایی
	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹			
80%	1.98	1.76	1.54	1.32	1.1	0/84	اسب بخار در هکتار	ارتقاء ضریب مکانیزاسیون کشاورزی
18%	80%	77%	74%	71%	68%		درصد	ارتقاء درجه مکانیزاسیون
64%	915 94	814 17	712 40	630 98	559 74		دستگاه ماشین	توسعه مکانیزاسیون کشاورزی
0%	880 0	880 0	880 0	880 0	880 0		دستگاه ماشین	توسعه مکانیزاسیون برنج
192%	459 00	408 50	308 50	208 00	157 27		دستگاه ماشین	جایگزینی ماشینهای فرسوده
31%	85%	80%	75%	70%	65%		درصد	افزایش راندمان استفاده از ماشین
0%	500 00	500 00	500 00	500 00	500 00		هزار هکتار	ایجاد مزارع الگویی
0%	300	300	300	300	300		واحد	ایجاد و ساماندهی واحدهای مکانیزاسیون کشاورزی
0%	20	20	20	20	20		دستگاه	حمایت از ساخت نمونه اولیه طرحهای ابتکاری جدید ماشینها و ادوات کشاورزی

اهداف کمی صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)

ردیف	نام طرح / سال	واحد طرح	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	جمع کل
۱	ایجاد و گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی (افزایش فراوری)	هزار تن		4400	4620	4851	5093	5348
۲	اصلاح ساختار واحدهای صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی	کارگاه		224	240	257	275	294

اهداف کمی نظام‌های بهره‌برداری در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)

ردیف	نام طرح / سال	واحد طرح	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	جمع کل
۱	ایجاد و توسعه شرکت‌های سهامی زراعی	شرکت	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۱۵۰
۲	ایجاد و توسعه تعاونی‌های تولید	شرکت	۹۶	۱۳۶	۱۸۰	۲۱۴	۲۴۴	۸۷۰
۳	ساماندهی واحدهای خرد دهقانی	مورد	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۱۰۰
۴	ایجاد و راه‌اندازی کشت و صنعت‌ها	شرکت	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۱۰۰
۵	ایجاد و ساماندهی تشکل‌های آب بران	شرکت	۱۳۶	۱۳۶	۱۴۴	۱۴۵	۱۵۰	۷۱۱
۶	توانمندسازی و بازمهندسی شرکت‌های تعاونی تولید و سهامی زراعی	شرکت	۱۵۰	۱۵۰	۱۵۰	۱۵۰	۱۵۰	۷۵۰
۷	طرح مطالعات نظام‌های بهره‌برداری کشاورزی	مورد	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۵۰

حجم عملیات و اعتبارات طرح‌های محوری برنامه پنجم توسعه سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران (۱۳۸۹-۱۳۹۳)

ردیف	نام طرح	حجم عملیات						
		واحد	سال پایه ۱۳۸۶	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
۱	بازمهندسی، بازرنگری و اصلاح ساختار تعاونیها و اتحادیه های روستایی و کشاورزی	تعاونی	۹۵۶	۱۰۳۸	۱۰۶۸	۱۲۸۳	۱۳۸۴	۵۷۲۹
۲	آسیب شناسی و کارآمد سازی تعاونیها و اتحادیه های روستایی و کشاورزی زیان ده و غیرفعال	تعاونی	۲۹۲	۲۸۶	۲۸۱	۲۷۴	۲۶۷	۱۴۰۰
۳	انتخاب، معرفی و تعمیم تعاونیهای الگو	تعاونی	۱۳۲	۱۳۲	۱۳۲	۱۳۲	۱۳۲	۶۶۰
۴	آموزش، ترویج و توانمند سازی تعاونیها و اتحادیه های روستایی و کشاورزی و زنان(در قالب ۱۰۴۸۰۰۰ نفر - روز)	تعاونی	۹۳۹	۱۰۲۲	۱۱۰۲	۱۱۸۱	۱۲۵۶	۵۵۰۰
۵	ایجاد تعاونیها و اتحادیه های تخصصی استانی و سراسری محصولات کشاورزی	تعاونی	۳۲	۳۰	۱۸	۱۲	۸	۱۰۰
۶	نظارت و حسابرسی و ایجاد سامانه یکپارچه مالی تعاونیها و اتحادیه های روستایی و کشاورزی	تعاونی	۱۸۰۰	۱۵۰۰	۱۲۰۰	۸۰۰	۷۰۰	۶۰۰۰
۷	توسعه منابع انسانی (ارتقا توان کارشناسی و مدیریتی) تعاونیها و اتحادیه های روستایی و کشاورزی و زنان	نفر - روز	۹۰۳۴۸	۹۴۵۱۰	۱۰۰۲۳۸	۱۰۵۹۲۱	۱۱۲۴۸۳	۵۰۳۵۰۰
۸	ایجاد سیستم بازاریابی محصولات کشاورزی تعاونیها و اتحادیه های روستایی و کشاورزی	مرکز	۱	۰	۰	۰	۰	۱
۹	ایجاد سیستم حمل و نقل شبکه تعاونیهای روستایی و کشاورزی	دستگاه	۲۰۰	۰	۰	۰	۰	۲۰۰
۱۰	تامین منابع مالی و ایجاد واحدهای اعتباری شبکه تعاونیهای روستایی و کشاورزی	واحد اعتباری	۳۲۹	۳۳۳	۳۲۰	۳۱۹	۳۱۳	۱۶۰۵
۱۱	توسعه، تکمیل و تجهیز زیرساختهای شبکه تعاونیهای روستایی و کشاورزی	پروژه	۲۷۵۲	۲۸۰۴	۲۸۱۱	۲۸۰۰	۲۸۳۰	۱۳۹۹۸
۱۲	تامین و توزیع نهاده های کشاورزی شبکه تعاونیهای روستایی و کشاورزی	هزار تن	۱۸۲۲	۲۷۸۱	۴۰۳۹	۵۸۲۲	۸۰۵۷	۲۲۵۲۱
۱۳	خریدهای تضمینی و توافقی محصولات کشاورزی تعاونیها و اتحادیه های روستایی و کشاورزی	میلیون تن	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۲۱	۷۵
۱۴	ساماندهی فروشگاههای مصرف و مراکز عرضه مستقیم محصولات کشاورزی تعاونیها و اتحادیه های روستایی و کشاورزی	تعداد	۱۵۲۲	۲۰۱۶	۲۰۱۶	۲۰۱۶	۲۰۰۰	۹۵۷۰
۱۵	تنوع بخشی فعالیتهای شبکه تعاونیهای روستایی و کشاورزی	فعالیت	۱۲۱	۱۳۷	۱۵۵	۱۶۸	۱۷۴	۷۵۵

اهداف کمی جامعه عشایری در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)*

ردیف	عنوان	واحد	حجم (درصد)	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	حجم برنامه (خانوار)
۱	اسکان	خانوار	۱۵	۳۴۵۰	۶۰۰۰	۷۰۰۰	۹۰۰۰	۸۰۰۰	۳۳۴۵۰
۲	ارتقاء شاخص‌ها	درصد	۳۰	۶۹۰۰	۱۰۰۰۰	۱۲۰۰۰	۱۵۰۰۰	۲۳۰۰۰	۶۶۹۰۰
۳	پوشش سوخت‌رسانی	درصد	۱۰۰	۴۰۰۰	۶۰۰۰	۸۰۰۰	۹۰۰۰	۵۰۰۰	۳۲۰۰۰
۴	برخورداری از آب آشامیدنی بهداشتی	درصد	۵۰	۷۰۰۰	۹۰۰۰	۱۴۰۰۰	۱۸۰۰۰	۲۲۰۰۰	۷۰۰۰۰
۵	مطالعات شناخت، نیمه تفصیلی و کاربردی	درصد	۱۵	۴۰۰۰	۵۰۰۰	۶۰۰۰	۸۰۰۰	۷۰۰۰	۳۰۰۰۰
۶	ارائه خدمات به کوچندگان	درصد	۱۰۰						۲۱۸۵۰۰
۷	برخورداری از راه مناسب عشایری	درصد	۸۰	۷۰۰۰	۸۰۰۰	۱۵۰۰۰	۱۷۰۰۰	۱۵۴۴۰	۶۲۴۴۰
۸	مدیریت کوچ	درصد	۳۰	۶۵۰۰	۹۴۰۰	۱۴۰۰۰	۱۷۰۰۰	۲۰۰۰۰	۶۶۹۰۰
۹	مدیریت و زمانبندی چرای دام در مرتع	هزار راس	۶۲۵۰	۴۶۷۰	۶۰۰۰	۹۰۰۰	۱۱۰۰۰	۱۱۰۰۰	۴۱۶۷۰
۱۰	مسکن مناسب در قشلاق‌ها	درصد	۲۵	۸۰۰۰	۱۰۰۰۰	۱۲۰۰۰	۱۴۰۰۰	۱۱۷۵۰	۵۵۷۵۰
۱۱	اکیب‌های سیار خدمات دامپزشکی	هزار راس	۸۷۵۰	۸۵۰۰	۱۰۵۰۰	۱۳۵۰۰	۱۵۳۳۳	۱۰۵۰۰	۵۸۳۳۳
۱۲	ایجاد و توسعه کمی و کیفی صنایع دستی عشایر	هزار قطعه	۳۸۰	۱۵۰۰۰	۲۰۰۰۰	۲۸۸۰۰	۳۷۰۰۰	۳۳۰۰۰	۱۳۳۸۰۰

جدول اهداف کمی امور اراضی در برنامه پنجم سازندگی (۱۳۸۹-۹۳)

ردیف	عنوان طرح	عنوان فعالیت	واحد عملکرد	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	جمع
1	توسعه و واگذاری اراضی	طرح های کشاورزی با اولویت مجتمع های تولیدی و طرح های احیاء و توسعه کشاورزی	هکتار	۲۸۹۰۰	۳۲۳۰۰	۳۵۷۰۰	۳۹۱۰۰	۴۲۵۰۰	۱۷۸۵۰۰
		طرحهای غیر کشاورزی	هکتار	۱۸۸۰۰	۲۰۵۰۰	۲۲۲۰۰	۲۳۹۰۰	۲۵۶۰۰	۱۱۱۰۰۰
		باغات و سایر فعالیتهای کشاورزی	هکتار	۱۸۷۰۰	۲۰۴۰۰	۲۲۱۰۰	۲۳۸۰۰	۲۵۵۰۰	۱۱۰۵۰۰
		نظارت بر اراضی واگذار شده	هکتار	۱۷۰۰۰	۱۸۷۰۰	۲۰۴۰۰	۲۲۱۰۰	۲۳۸۰۰	۱۰۲۰۰۰
2	حفاظت اراضی کشاورزی	تهیه شناسنامه اراضی کشاورزی	هزار هکتار	۱۸۰۰	۱۸۰۰	۱۸۰۰	۱۸۰۰	۱۸۰۰	۹۰۰۰
		تعیین تکلیف اراضی بایر	هکتار	۲۵۰۰	۲۵۰۰	۲۵۰۰	۲۵۰۰	۴۰۰۰	۱۴۰۰۰
		ارتقاء ضریب حفاظت از اراضی کشاورزی (تجمعی)	درصد پوشش	۶۰	۷۰	۸۰	۹۰	۱۰۰	۱۰۰
		ارتقاء ضریب آگاهی جامعه با مباحث حفظ کاربری اراضی کشاورزی (تجمعی)	درصد	۳۰	۳۵	۴۰	۴۵	۵۰	۵۰
3	ساماندهی و تعیین تکلیف اراضی	اصلاحات ارضی	قریه	۱۸۰۰۰	۱۶۰۰۰	۱۴۰۰۰	۱۲۰۰۰	۱۰۰۰۰	۷۰۰۰۰
		کشت موقت	مورد	۲۰۰۰	۱۶۰۰	۱۲۰۰	۸۰۰	۴۰۰	۶۰۰۰
		متصرفین اراضی دولتی	هکتار	۶۰۰۰	۶۰۰۰	۶۰۰۰	۶۰۰۰	۶۰۰۰	۳۰۰۰۰

اهداف کمی حوزه آمار و فناوری اطلاعات در برنامه پنجم سازندگی (۹۳-۱۳۸۹)

ردیف	عنوان هدف کمی	عنوان فعالیت	سال پایه ۸۸	شاخص اندازه گیری	پیش بینی تحقق				
					سال اول	سال دوم	سال سوم	سال چهارم	سال پنجم
۱	تهیه و تدوین نظام جامع آمار و اطلاعات بخش کشاورزی	تهیه و تدوین طرح نظام آماري	۰	طرح	۱	۰	۰	۰	۰
		اجرای طرحهای آماری (**)	۵	طرح	۱۳	۱۰	۹	۱۰	۱۰
		ایجاد و به روزرسانی پایگاه اطلاعاتی توصیفی (***)	۰	درصد	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
۲	ایجاد مرکز داده ملی وزارت جهاد کشاورزی	تهیه فضای مناسب جهت استقرار رایانه ها، تجهیزات ذخیره داده، تجهیزات شبکه، ups، تجهیزات امنیتی و ...	۰	درصد	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
		آماده سازی فیزیکی شامل کابل کشی، تهیه سیستم cooling، تهیه ups و ژنراتور، نصب سیستمهای حفاظتی نظیر اعلام حریق، کنترل ورود و خروج، دوربین مدار بسته و ...	۰	درصد	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
		آماده سازی زیرساخت نظیر ایجاد شبکه، server farm، storage، تعیین دسترسبها، تجهیزات شبکه و ...	۰	درصد	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
		تهیه نرم افزارهای مورد نیاز و امن سازی اطلاعات	۰	درصد	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
		بازنگری نظام جامع فناوری اطلاعات	۰	درصد	۱۰۰	۰	۰	۰	۰
		پیاده سازی سیستم های عمومی و یکپارچه	۲	تعداد	۱	۱	۱	۱	۱
۳	بازنگری و عملیاتی نمودن نظام جامع فناوری اطلاعات وزارت جهاد کشاورزی	ایجاد پایگاههای داده ها متمرکز از اطلاعات پایه بخش کشاورزی	۲	درصد	۵	۵	۱۵	۱۵	۲۰
		تبدیل خدمات وزارت جهاد کشاورزی به خدمات برخط و ۲۴ ساعته	۲	تعداد	۱	۱	۱	۱	۱
		تدوین و پیاده سازی امنیت تبادل اطلاعات	۱۰	درصد	۲۰	۲۰	۲۰	۱۵	۱۵
		تعداد واحدهای سازمانی متصل به اینترنت ملی	۶۰۰	تعداد	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰
		دسترسی کارکنان به اینترنت پرسرعت	۱۱	درصد	۵	۵	۵	۵	۵
		ایجاد پایگاه اینترنتی استاندارد در سطح سازمانهای وابسته در کل کشور	۶۲	تعداد	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰

سیاست‌های اجرایی:

- ۱- ایجاد ساختارهای مناسب و توانمند مرتبط با وظایف حاکمیتی بخش کشاورزی
  - ۲- ایجاد نظام‌های اجرایی مناسب در بخش کشاورزی
  - ۳- اصلاح، تدوین و تصویب قوانین و مقررات مورد نیاز
  - ۴- اولویت بخش کشاورزی در توسعه زیربنا های کشور
  - ۵- ایجاد زمینه‌های بازسازی موثر ذخایر دام و آبزیان کشور
  - ۶- ایجاد زمینه‌های مناسب برای مبارزه بیولوژیکی با آفات گیاهی
  - ۷- فراهم نمودن زمینه امنیت زیستی - تولیدی دام کشور
  - ۸- توسعه تشکل‌های بخش کشاورزی
  - ۹- فراهم نمودن زیرساخت‌های اطلاعاتی و ارتباطی بخش کشاورزی
  - ۱۰- استقرار نظام جامع و کارآمد آمار و فناوری اطلاعات بخش کشاورزی
  - ۱۱- تهیه و اجرای طرح آمایش سرزمین
  - ۱۲- الگوی کشت مناسب در بخش کشاورزی
  - ۱۳- تقویت شبکه گسترده تعاونی‌های بخش کشاورزی در مناطق روستایی و عشایری
  - ۱۴- ایجاد شرایط مناسب برای مشارکت موثر بخش غیر دولتی در فعالیت‌های بخش کشاورزی
  - ۱۵- تامین زیرساخت‌های مناسب جهت ارائه خدمات فنی و تخصصی به بهره‌برداران بخش کشاورزی
- کشاورزی
- ۱۶- اشاعه فرهنگ حفاظت از منابع طبیعی و پایه
  - ۱۷- گسترش سامانه پایش و ارزیابی وضعیت منابع طبیعی و پایه تولید
  - ۱۸- مکانیزاسیون مناسب در بخش کشاورزی
  - ۱۹- تامین امکانات مناسب تشخیص و کنترل بیماری‌های دامی و گیاهی

۲۰- منابع انسانی توسعه یافته و کارآمد در بخش کشاورزی

۲۱- گسترش صنایع تبدیلی، تکمیلی و نگهداری مناسب محصولات و فرآورده‌های بخش

کشاورزی

۲۲- ایجاد کانون‌های مناسب اسکان عشایر

۲۳- گسترش فناوری‌های نوین و تحقیقات کاربردی

۲۴- توانمند سازی جوامع روستائی و عشایری

۲۵- ترکیب جمعیتی مناسب و تنوع نژادی و گونه‌ای دام، طیور و آبزیان در کشور

۲۶- گسترش الگوهای مناسب استفاده از آب و خاک

بسمه تعالی

اعضای کار گروه تخصصی شماره ۶

«بسته آب و کشاورزی و منابع طبیعی» و «امنیت غذایی»

جناب آقای مهندس اسکندری	وزیر محترم جهاد کشاورزی (رئیس)
جناب آقای مهندس فتاح	وزیر محترم نیرو (نماینده جناب آقای مهندس عطارزاده)
جناب آقای دکتر لنکرانی	وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
جناب آقای مهندس عباسی	وزیر محترم تعاون (نماینده جناب آقای مهندس عباس حوهری)
سر کار خانم دکتر جوادی	معاون محترم رئیس جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط زیست (نماینده جناب آقای دکتر نجفی)
جناب آقای مهندس مصری	وزیر محترم رفاه و تامین اجتماعی
جناب آقای دکتر خلقانی	قائم مقام محترم وزیر جهاد کشاورزی و معاون امور برنامه ریزی و اقتصادی
جناب آقای دکتر رهبر	رئیس محترم دانشگاه تهران (نماینده جناب آقای دکتر امید)
جناب آقای دکتر آقایا	رئیس محترم موسسه پژوهش های برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی
جناب آقای دکتر آقاسی زاده	مدیر محترم کشاورزی معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور (دبیر)
جناب آقای مهندس موحدیان	رئیس محترم سازمان نظام مهندس کشاورزی و منابع طبیعی
جناب آقای دکتر جهانسوز	معاون محترم امور تولیدات گیاهی
جناب آقای دکتر اجلالی	معاون محترم امور آب و خاک و صنایع
جناب آقای مهندس رضی	معاون برنامه ریزی و. امور اقتصادی استان چهارمحال و بختیاری نماینده کمیسیون توسعه منطقه و برنامه ریزی فضایی